

BUITEN

9^E JAARGANG N^O. 37

ZATERDAG 11 SEPTEMBER 1915.

Foto C. Steenberg.

OUDE PAKHUIZEN TE ENKHUIZEN.

Redacteur: Mr A. LOOSJES

INHOUD:

DE BLAUWE MUUR, UIT HET ENGELSCHE VAN RICHARD WASHBURN CHILD (6)	„ 434
DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN, (SLOT), DOOR MR. A. LOOSJES, GEÏLLUSTR. BLZ. 433, 436—441	
IN DAGEN VAN LEED, (VERVOLG), DOOR DR. FELIX RUTTEN. BLZ. 438	
WAAROM ZEGT GIJ STADHUIS? DOOR F. W. DRIJVER	„ 440
NATUUR EN MENSCH, (V), DOOR P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN	„ 441
DE MUIZENSTAART, DOOR J. K. B., GEÏLLUSTREERD	„ 442
DE EMBLEMEN VAN EEN STUDENTE IN DE LETTEREN, GEÏLLUSTREERD	BLZ. 442—443
DE FAMILIE DER ALKACHTIGE VOGELS, (ALCIDAE), DOOR J. DAALDER DZ., GEÏLLUSTREERD	BLZ. 442—443
EEN BELANGWEKKENDE INZENDING VAN H. M. DE KONINGIN OP DE TENTOONSTELLING VAN OUD-JAVAANSCH EN BALISCH-HINDOEÏSME TE AMSTERDAM, ILLUSTRATIE BLZ. 444	
CHINEESCHE SPREEKWOORDEN, DOOR G.	„ 444

BERICHTEN VAN REDACTIE EN UITGEVERS.

Men gelieve alles wat de Redactie of de Administratie van dit weekblad betreft te adresseeren aan de Uitgevers Scheltema & Holkema's Boekhandel, Rokin 74—76, Amsterdam, met de toevoeging: „Voor de Redactie” of „voor de Administratie van het Weekblad Buiten”. Duidelijke naam en adresvermelding wordt verzocht ook achter op de foto's.

DE BLAUWE MUUR.

Uit het Engelsch van

(6) RICHARD WASHBURN CHILD.

(Geautoriseerde vertaling).

TWEEDE BOEK.

DE AUTOMATISCHE SHEIK.

I. EEN VROUW OP EENENTWINTIGJARIGEN LEEFTIJD.

„U hebt wèl een rijke verbeelding.”
„O ja, bijzonder rijk!” riep zij uit. „Waarom ook niet? Mijn verbeelding is met mij opgegroeid. En de eenige last dien ik ervan heb, is, dat zij groote rusteloosheid in mij veroorzaakt. Mijn lot is gelijk aan dat van ieder ander. Ik ben precies wat ik niet zou willen zijn. Soms heb ik een vurig verlangen naar de dolste avonturen.”

„Dat zoudt u toch zeker niet tegen den Rechter durven zeggen”, zeide ik. „Hij is bovenal een man van vaste gewoonten. Zijn genialiteit heeft vooral hierin bestaan, dat hij iets romantisch heeft weten te maken uit de alledaagschheden van het leven”.

Zij sprong op en ging naar den schoorsteenmantel.

„Dat is zoo”, zeide zij. „Dien kant van me laat ik hem nooit zien. Hij zou niet weten welk een vreemde geest er in mij gevaren was. En het vreemde is, dat ik dit gevoel heelemaal niet heb van hem of moeder. Ik laat dien kant van me nooit aan iemand zien.”

„Behalve dan aan mij”, zeide ik, een beetje schalksch.

„Behalve aan u”, bevestigde zij zonder te glimlachen. „Maar soms voel ik me als een wolf in een schapenvacht”.

„Als u dat weer eens voelt”, zei ik, „zeg u het mij dan bijtijds, dan ga ik liever een flink eind wandelen”.

„Dat doe ik ook altijd. Bijna iederen middag tegen vijven loop ik met vader's hond om het Monument heen. Gewoonlijk is hij op dat uur op zijn societeit”.

„Kan ik u herkennen aan een ruigharigen, schotschen hond?” vroeg ik.

„Zeker”, zeide zij, met een frisschen lach. „In de romans zou het, vermoed ik, een geheime samenkomst genoemd worden”.

Niettegenstaande de luchthartige wijze waarop zij gesproken had, had zij haar stem toch een weinig laten dalen, toen zij schreden in de gang hoorde. Margaret trad binnen, zooals ik haar sedert dien tijd zoo talloze malen heb zien doen, om de koffiekopjes te halen.

Zonder het bepaald te zien, voelde ik toch, dat de oude meid haar oogen geen oogenblik van mij afwendde zoolang zij in de kamer was; en zóó bewust was ik er mij van, dat ik het voorwerp harer belangstelling was, dat ik haast geen woorden kon vinden om ons gesprek voort te zetten. Juist het effect, — dat van een

onderbroken, intieme samenspraak — werd teweeggebracht niettegenstaande al mijn moeite om het te vermijden, en toen zij heenging, was Juliana's stemming alweder veranderd. Daar zij misschien bemerkte had, dat ik mij tevreden wilde stellen met de rol van luisteraar, bezigde zij een fijne list en plaatste mij in haar vader's luien stoel vanwaar ik haar kon gadeslaan, terwijl zij achterover leunde in de kussens, en met een stem, die kalmeerder was dan ik ooit gehoord had, mij met eigenaardige zinswendingen het karakter beschreef van zes denkbeeldige personen, die met elkaar een wereld zouden kunnen bevolken met al de individuele karaktertrekken, die wij in onze eigen wereld vinden.

Van deze interessante poging ging zij over tot een lichte bespreking der heriditeitsleer.

„In uw geloof zie ik iets van dat van den Rechter”, zeide ik.

Zij gaf toe, dat hij haar leermeester was geweest, en dat zij dergelijke dingen vaak te zamen bespraken.

Ik had echter geen ontkenning harerzijds noodig om tot de slotsom te komen, dat haar overtuiging omtrent de macht van overgeërde neigingen uit haarzelve voortkwam. Haar geest, in tegenstelling met haar optreden, was weinig meegaand, en bovendien wist zij verscheidene gevallen aan te halen die haar eigen scherpe opmerkingsgave haar hadden doen zien. Kan ik mijn groote belangstelling bij deze gelegenheid toeschrijven aan de wijze waarop zij schitterde door haar conversatiegaven? Tot op den huidigen dag weet ik dit nóg niet. Ik zou daar met het meeste genoegen zijn blijven zitten, zonder pijp, zonder sigaret, enkel luisterende naar den op een beek gelijkenden woordenstroom, en naar de wisselende uitdrukking op haar schoon, gevoelvol gelaat.

Het was mij als voelde ik nog de warmte van haar hand, toen ik reeds de stoep was afgegaan, en mijn gelaat het avondkoeltje in de laan toewendde, blij te leven, mij bewust van mijn gezondheid, mijn kracht, mijn jeugd en mijn moed, geheel vergetend de tradities der Estabrooks, en gekweld door een vurig verlangen bij haar te zijn, zoodra ik haar verlaten had.

Eerst den volgenden morgen kwam die pijnigende gedachte, die mij maar niet los wilde laten, dat er iets zonderlings achter den schijn van het tehuis der Colfaxen school, weder in mij op, en wekte twijfel in mij.

„Onzin”, dacht ik. „Een toevallige samenloop van onbetekenende voorvalletjes, een los daarheen geworpen woord, en mijn eigen achterdochtige geest hebben tezamen een onwerkelijkheid geschapen. Natuurlijk is de Rechter bezorgd waar het zijn dochter betreft. Wie zou dit niet zijn, zonder dergelijke omstandigheden? Een oud man zou het verschrikkelijk eenzaam hebben in dat weliswaar geriefelijke, doch oude huis, zelfs al werd de fontein met haar naargeestig gedruppel opgeruimd. In de wereld van allen dag bestaan geen schilderachtige en abnormale situaties, zooals ik mij in het hoofd heb gehaald. En Juliana bezit alle eigenschappen, die men maar zou kunnen wenschen. En het voornaamste is, dat zij niet anders is dan zij is!”

Kieschheidshalve misschien, wachtte ik een paar dagen, waarin ik mij moeilijk kon inhouden, en toen verliet ik mijn kantoor en ging tegen vijven in de buurt van het Monument wandelen; zeer zeker was mijn wachten niet toe te schrijven aan het feit, dat ik ook maar in het minst zulk een vreeselijk mysterie voorzag, dat mij zou neertrekken met zijn onzichtbare grijparm.

II. EEN GELOFTE AAN DEN RECHTER.

Er steekt iets eigenaardig eerlijks in ware genegenheid voor een vrouw. Voor flirtations, en lichte, frivole intiemheden strijkt een man zijn haar glad, zoekt zich een das uit, fraaier dan gewoonlijk, en koopt een nieuwen stok. Hoe het komt weet ik niet precies, maar het komt mij voor, dat iemand die werkelijk een man van eer is, zich door elkaar vrijwel in zijn natuurlijke gedaante aan de vrouw die hij liefheeft, zal vertoonen. Dat hij attent voor haar is, is niet meer dan natuurlijk; dat hij gemaakt zou kunnen zijn, is stuitend voor mijn gevoel. Misschien was het wel om deze reden, dat ik mijn lessenaar sloot zonder nadere overweging, en even onbevungen naar het park liep om Juliana te ontmoeten, als ik naar mijn eigen vrijgezellenkamers zou zijn teruggekeerd.

Zij wachtte mij al.

„Ik heb u al verwacht”, zeide zij, met haar hand op den grijzen kop van den hond, en in die vrijmoedige, ongeunstelde verklaring lag meer bekoring dan in al de valsche vrouwelijke reserve ter wereld.

„Ik ben niet eerder gekomen”, vertelde ik haar, „omdat ik voelde, dat u zoudt kunnen denken, dat ik mij te veel op onze kennis liet voorstaan”.

„Waarom?” zeide zij met den eenvoud van een kind.

Ik kon geen antwoord uitbrengen. Ik staarde enkel naar haar. Zij leunde half en zat half op den ringmuur van het park, en haar gelaat, waarop de schaduwen van de olmen rondom vlekjes teekenden, werd warmer gekleurd door de gele stralen van de middagzon, doch ook door de kleur, die haar snelle loopen op de zachte oppervlakte getooverd had. Ik kan u verzekeren, dat zij een allerliefsten aanblik bood.

„Ik had gehoopt u gisteren al te zien”, zeide zij langzaam, terwijl zij met den punt van haar eene schoentje een figuur in van mijn vader”.

„Er is thuis toch niets gebeurd?” riep ik uit.
„Ik weet het niet”, zeide zij. „Hij is oud, ziet u, en ik kan het op geen andere manier verklaren”.

„Hij is toch niet ziek?”

„Nee. Maar als de dokter hem eens verteld had, dat hij niet lang meer te leven had, en als hij eens iets in zich voelde breken. . . . dat zou er de oorzaak heel goed van kunnen zijn”.

Ik onderdrukte den bezorgden toon in mijn stem, toen ik zeide: „over de oorzaak waarvan spreekt u? Dat heeft u nog niet gezegd, juffrouw Colfax”.

Zij lachte. „Dat is zoo. Dat is waar ook”. En toen ging zij ernstig voort: „Hij schijnt over iets te tobben. Er schijnt hem iets te vervolgen, dat hij niet kwijt kan raken — de een of andere gedachte, of zorg, of vrees”.

„Misschien is het wel een nieuwe moeilijkheid in het een of andere proces”.

Zij schudde het hoofd.

„Laten wij doorloopen”, zeide zij. „Nee, dat is het niet — het is niet iets gewoons. Als ik anders maar iets zeg, vertelt hij mij altijd dadelijk alles. Maar ditmaal, als ik hem er naar vraag, glimlacht hij enkel en zegt: „Niets, Julie, niets”.

„Is het misschien ook mogelijk, dat ik de oorzaak ben?” zei ik, vóór ik het zelf wist. „Heeft hij misschien gemerkt, dat wij. . . .”

„Ik heb hem verteld”, zeide zij, „dat wij. . . .”

Ook zij hield op, en keek mij aan.

„Nee”, ging zij voort. „Het is iets anders. Eergisteravond ging hij een wandeling doen. Doorgaans blijft hij minstens een half uur uit. Maar ditmaal kan hij nauwelijks de stoep goed zijn afgeweest, toen ik zijn sleutel alweer in de deur hoorde, en de pooten van Laddy in de gang. Ik liep gauw naar hem toe, om te vragen of hij ook iets vergeten had, en wat ik zag gaf mij werkelijk een schok”.

„Vertel het me”, zeide ik, haar vingers met de mijne aanrakend.

„In de eerste plaats stelde de hond zich aan zooals ik het hem nog nooit heb zien doen. Dat merkte ik het eerst van alles op. Hij kroop over den grond en sloop voort alsof hij de vreeslijkste straffen duchtte. Maar dat was nog niets. Het was vader die mij verschrikt deed terugdeinzen. Zelfs bij dat duistere licht kon ik zien dat hij doodsbлек was — o, zoo bleek! Ik dacht dat hij plotseling onwel was geworden. Maar toch omklemde zijn eene hand zijn dikke stok, en de aderen en spieren bovenop waren gezwollen alsof hij den stok ophief om zich te verdedigen”.

„Dan moet hij toch zeker ziek zijn geweest!” riep ik uit.

„Ja, ik geloof het ook. Hij wàs ziek. En van dat oogenblik af heeft hij almaar somber zitten peinzen, vooral als hij dacht dat ik niet naar hem keek. Margaret heeft het ook opgemerkt. Zij heeft ook al met hem gesproken in denzelfden geest als ik, en hij lachte met haar angst”.

„Misschien is het, per slot, toch niets — zooals hij zelf zegt”, opperde ik, mij tot haar wendend terwijl wij voortliepen.

„Misschien niet”, zeide zij. „Ik vind het heel vriendelijk en prettig van u dat u dat zegt, maar ik heb me toch erg bezorgd gemaakt, en vanmiddag verlang ik werkelijk naar wat afleiding. Kunnen we niet iets geks en buitengewoons doen — ergens heengaan — of iets anders doen?”

Ik vond het nogal moeilijk aan haar verlangen te voldoen om vijf uur in den middag, terwijl wij daar door het oude, vervelende, leelijke gedeelte van de stad liepen, waar wij, zonder dat wij het zelf wisten, op onze tocht waren beland. En bovendien ben ik van nature behoudend in mijn smaak: het bizarre, het bohème-achtige en de onconventionele manieren om zich te vermaken hebben nooit iets aantrekkelijks voor mij gehad. Ik ben niet aangelegd voor avonturen door eigen vrije keuze.

„Wij hebben niet eens meer een vol uur den tijd”, zeide ik tot haar. „En ik weet heusch niet wat ik zou moeten voorstellen”.

Ik aarzelde. Er was mij iets ingevallen. Ik zag haar oogen schitteren van verwachting — met een begeerige uitdrukking die het gelaat verheldert dergenen, voor wie de wereld met al haar goedheid en slechtheid, schoonheid en leelijkheid, rust en beroering, nog maagdelijk terrein is.

„De Sheik van Baalbec!” riep ik uit.

„De Sheik van Baalbec!” zeide zij mij na. „Ik heb zooveel van hem gehoord, maar hem nog nooit gezien. Dat is dól, gewoon!”

„Dan zult u uw krachten eens met hem meten”, zeide ik. „U zult hem van aangezicht tot aangezicht zien, in zijn kwaadaardige, glazen oogen staren, zijn bruine vingers zich over de hefboompjes zien bewegen, en zijn hart en longen zien, die bestaan uit kettingwielletjes en katrolletjes en. . . .”

„En wat?” riep zij uit.

„En met hem kampen — brein tegen brein — vaardigheid tegen vaardigheid — en u zult het winnen!”

„U schijnt een wrok te hebben tegen den Sheik”, zeide zij, en terwijl wij de stoep van het oude Natuur-Historische Museum opgingen, waar spelende kinderen van de omringende kazernewoningen bananenschillen en papieren neerwierpen, herhaalde zij deze opmerking.

„Ik heb het land gekregen aan de automaat”, zeide ik. „Het is een geheimzinnig wezen. Het geeft mij den indruk van een verdorven ziel, die gebonden is aan een massa metalen kettinkjes. Persoonlijk zou ik het met het grootste genoegen aan stukken scheuren, en het over den grond strooien — een massa roode vodden, haar-opvulsel, en gebroken hefboompjes”.

De eenige uitwerking die mijn ernst op haar had, was, dat zij haar ronde kin ophief en lachte zooals enkel zij kan lachen. Nadat wij de jonge dame aan het loket ervan overtuigd hadden, dat de hond, die wij bij ons hadden, geen kwaad zou doen, gingen wij binnen, en liepen tusschen de verschillende tentoongestelde beeldengroepen door.

„Misschien voelt u wel net als ik voor dien wassen Bismarck, die veel meer op een bierbrouwer dan op een generaal lijkt”, zeide zij, „of deze Catherina van Rusland, die, naar ik altijd gehoord heb, geen erg beschaafde vrouw was, en die dit hier toont door het dragen van een halskraag, die een jaar geleden al naar de waschvrouw had moeten gestuurd worden”.

„Nee”, antwoordde ik, „als zij mij maar met rust laten, kan het mij niet schelen of ze desnoods tot kaarsen gesmolten worden. Mijn vijand is die vent daar in den hoek, waar die troep menschen uit de provincie omheen staat. Misschien krijgen wij vanmiddag wel niet eens kans om met hem te spelen”.

Gelukkig echter klom er, juist toen wij aankwamen, een luid gelach uit de groep menschen, die ik zoo op het eerste gezicht, oom Jan, tante Marie, nichtje Jans, broer Piet en Keesje de Bakker zou genoemd hebben, en zagen wij, dat de automaat juist zijn tegenstander afgemaakt had — de vijfde van de groep, een gebruide provinciaal met een geschoren hals en uitstaande ooren. Het mechanische oog had zijn bruine ooglid neergetrokken tot een afzichtelijk knipoogje, tot groote schrik van den kampioen uit het landelijk dorp.

Voor de tweede maal deponeerde ik een geldstuk in de gleuf, waarop tot Juliana's groote vermaak, de voorkant van de kist openging het inwendige van de pop zichtbaar werd, en de Sheik zijn mechanische armen over zijn levenlooze beenen legde om den eersten zet te doen.

„Ik mag hem wel”, zeide zij, terwijl zij op het schaakbord toetrad.

En nu gebeurde er iets vreemds. Het een of ander deel van de mechaniek deed een geluid hooren alsof er een raadge uit zijn verband gerukt was; een oogenblik lang klom er een snorrend geluid, en toen werd de lucht verscheurd door een vreeselijken gil.

Ik tart een ieder om te zeggen, of die kreet veroorzaakt werd door het piepen van het een of ander ongeëld stuk metaal, of door een menschelijke keel. Dat hij uit den automaat kwam, daaraan bestond geen twijfel.

Hij werd gevolgd door een stilte, niet alleen van de zijde van den automaat maar ook onzerzijds.

„Kijk zijn hoofd eens!” brulde de provinciaal, die met zijn gezelschap in de buurt gebleven was om te zien hoe het af zou loopen met ons spel. Hij wees op de pop, en toen mijn blik zijn hand volgde, zag ik dat het hoofd van den Sheik achterovergevallen was als van iemand met een afgesneden keel. Terwijl ik er nog naar stond te kijken, klom er een licht geraas uit het kastje, en uit de gleuf kwam mijn geldstukje terug vliegen, als om te verkonden dat er dien middag niet meer gespeeld zou worden.

„Blijkbaar is de vertooning afgelopen”, zeide ik tot Juliana. Zij antwoordde niet. Ik stak het geldstukje in den zak.

„Wat een vreeselijk einde voor den stakker”, zeide ik, „hij schijnt inwendig iets gebroken te hebben”.

Ook nu antwoordde zij weder niet, en ik keek op. Zij staarde, naar mij dacht, naar den grond.

„Wat is er?” vroeg ik.

„Zie de hond eens!” fluisterde zij.

Hij kroop met gesloten oogen over den grond, en snoof zachtjes, blijkbaar doodsbenauid.

Het was vreeselijk zulk een edel dier zóó te zien doen, en waarschijnlijk nog akeliger voor Juliana, die van den hond hield, dan voor mij.

„Ik begrijp niet waarom Leslie zoo doet”, zeide zij, met ergernis in haar stem. „Dat heeft hij nu al tweemaal gedaan in de laatste paar dagen. Wat kan er toch met hem gebeurd zijn?”

„Hij is erg oud, niet waar?” vroeg ik.

„Ja”, zeide zij, terwijl er een coquet lachje even op haar gezicht kwam.

„Hij is nog ouder dan ik. Kom, Laddie, kom hier, jongen. Wat scheelt je, ouwe jongen?”

„Ouderdom”, zeide ik. „Ik heb nog nooit een hond in onze familie oud zien worden die niet vroeger of later tot een soort tweede jeugd scheen te vervallen. Ik heb ze allerlei onverklaarbare dingen zien doen, en een oude, tandelooze, stijfharige terrier placht naar zijn eigen schaduw op den muur te bijten”.

„Ik zou niet graag zien, dat hij stierf”, zeide Juliana, toen wij weder op straat stonden. Zij sloeg haar arm om den ruigen hals, en ik wenschte dat het de mijne was geweest.

Toen wij voor haar huis stonden, trok ik mijn handschoen uit. Ik deed dit onbewust, maar zij zag het — en trok ook een der hare uit. Toen begon zij te lachen, en legde haar hand in de mijne.

Na die wandeling viel ik ten prooi aan al de geestelijke dwaasheden, die zich van iemand meester maken die zoo tot over de ooren verliefd is als ik toen was. Mijn werk leed er onder. Het eene oogenblik merkte ik, dat ik bezig was stukken door te lezen, die mijn klerken voor mij in gereedheid gebracht hadden; het volgende zat ik in gedachten in den stoel van Rechter Colfax, en zag ik Juliana's glimlachende lippen weder voor mij.

(Wordt vervolgd).

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN.
DE DROMMEDARIS VÓÓR DE RESTAURATIE, MET DE ONTSIERENDE BARAKKEN, DIE THANS VERDWENEN ZIJN.

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN.

(Slot.)

ENKHUIZEN is na zijn verheffing tot stad in 1355 door Graaf Willem V, die in dat jaar het in bloei toenemende visschersdorp vereenigde met het op geringen afstand gelegen Gommerskeispel, herhaalde malen vergroot. In 1540 werd de stad aan de zuidzijde uitgelegd; daarbij werd omtrent honderd voet van de — waarschijnlijk houten — Zuider- of Keetenpoort (zoo genoemd omdat zij toegang verleende tot de Keetendijk, waar reeds toen vele zoutkeeten stonden), op de plaats waar de molen van een zekeren Tijs Bouwen stond, een nieuwe poort gemaakt, van steen opgehaald „en alles van binnen op bogen zeer konstig gewrocht en soo boven als onder de aerde met verscheide gevangkenissen versien”, zooals Geeraerd Brandt in zijn „Historie der vermaerde zee- en koopstadt Enkhuisen” mededeelt.

Deze nieuwe Zuider- of Keetenpoort is het bouwwerk, waaruit later de Drommedaris is gegroeid. Het bestond uit een grooten en zwaren toren of rondeel aan de westzijde, aan de oostzijde door een half rondeel beschermd; in dat laatste was aan de buitenzijde het wapen van Keizer Karel V aangebracht, in witten steen uitgehouwen, waaronder te lezen stond:

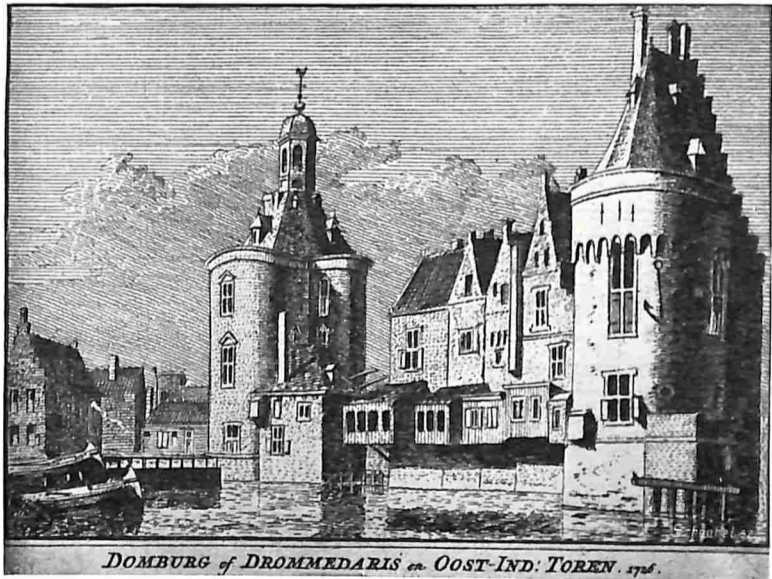
Salig is de stadt en seer gepresen
Die peist om oorlog in tijdt van vrede.

Een spreuk, die helaas ook in dezen tijd nog opgeld doet en door sommige keizers nog terdege ter harte genomen is!

Het bouwen van dit verdedigingswerk geschiedde voornamelijk op aandrijven van 's Keizers stadhouder, den graaf van Hoogstraeten, die versterking der stad noodig oordeelde, daar hij haar als een grensvesting en voorburg van West-Friesland beschouwde en toezegde, in de kosten te zullen bijdragen.

Naar Brandt weet mede te deelen, had men „sonder deze toezegging 't werk niet begonnen”; nadat het eerste stootje gegeven was, schijnt de burgerij echter meer smaak in dergelijke werken gekregen te hebben, want de kostbare ommuring met vele torens, aan welke bouw men thans begon en waarmee men in 1570 geheel gereed kwam, „een swaar en treffelyck werk”, schijnt mede door de hulp van de rijkste poorters, die „uit liefde tot het gemeenebeste” vrijwillige en milde giften schonken, tot stand te zijn gekomen.

Tot 1590 wordt de nieuwe poort afwisselend Zuider- en Keetenpoort genoemd. In het gewichtige jaar 1572, toen Enkhuisen's burgerij zich na de verovering van den Briel zeer prinsgezind betoonde, sloot zij er den Spaanschgezinden admiraal Boshuisen op en haar burgemeester Jan Vesterman, die verzocht had den admiraal met 't oog op zijn ouderdom wat zachter te behandelen; zij werden spoedig weer losgelaten, maar den 25en Mei, toen de stad zich openlijk tegen Alva verklaarde en de oranjevaandels op poorten en torens werden geplaatst, werd de geheele magistraat op de Zuiderpoort gevangen gezet. Spoedig nadat Enkhuisen, de eerste der steden in het Noorden, die Brielle's en Vlissingen's voorbeeld volgde, zijn „vrijen hals het Spaansche juk ontrukkt had”, kwam de Prins van Oranje zijn dappere Enkhuisenaren bezoeken, die hem met gejubel begroetten. Hij raadde de burgerij aan, de stad nog meer te versterken en daartoe buiten de Zuiderpoort een

DOMBURG of DROMMEDARIS en OOST-IND. TOREN. 1728.

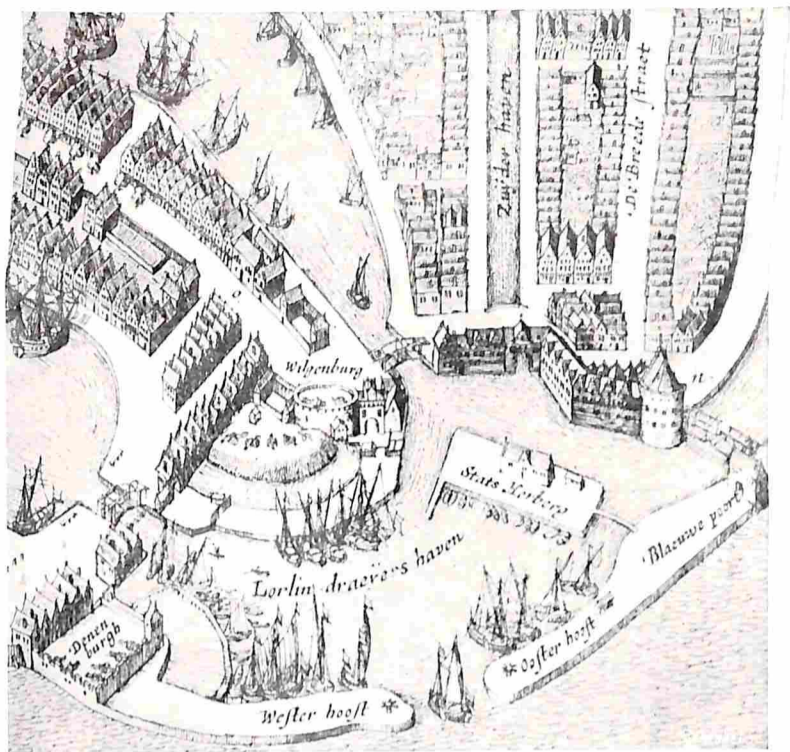
DE DROMMEDARIS EN (RECHTS) DE IN 1829 AFGE-
BROKEN ENGELSCH OF OOST-INDISCHE TOREN.

bolwerk op te werpen. Aanstonds werd deze raad opgevolgd; het bolwerk werd in zeventien dagen en in 't hardst van den winter voltooid en dat „met sulc een willigen ijver, dat het daerover den naam van Willigenburg verkreeg”.

In 1590, het jaar waarin de belangrijkste — en laatste — uitlegging der stad plaats vindt, waarbij zij meer dan tweemaal groter wordt en de Keetendijk o. a. binnen de wallen komt te liggen, veranderen beteekenis en naam van de Zuiderpoort. De naam of liever een harer namen: zij werd nu Oude Keetenpoort, een naam, die weldra in onbruik geraakt; de nieuwe Keetenpoort, een gebouw met een sierlijk renaissanceorentje, verrees in 1598 — doch eerst twaalf jaar later werd de kap op deze poort gezet — op 't eind der Keetendijk. In de tweede helft der vorige eeuw is deze, met de behouden gebleven Westerpoot de fraaiste van Enkhuizen's poorten, helaas afgebroken; van de weinig talrijke afbeeldingen zijn in dit nummer op blz. 440 en 441 eenige opgenomen, die een voorstelling geven van haar uiterlijk. Tevens ziet men (op blz. 441) een treffende afbeelding van 't meest verlaten, voorheen meest levendige deel van Enkhuizen, gezien van de plaats waar eens deze nieuwe Keetenpoort stond.

De beteekenis van de Zuiderpoort verandert, omdat zij nu ook den toegang tot de nieuw gegraven haven aan haar Zuidwestzijde heeft te verdedigen; als eigenlijke poort verliest zij bovendien bijna alle beteekenis, daar de weg van de oude stad naar de Keetendijk na de groote uitlegging der stad ten westen van haar gaat, door de Brugstraat (die nog zoo heet, al is er thans geen brug meer te bekennen). En vermoedelijk heeft een en ander weer ten gevolge, dat de naam Zuiderpoort allengs verdwijnt en vervangen wordt door die van Dompoot of Domburg. In Brandt's kroniek wordt voor 't eerst in 1672 deze naam gebruikt. In dezen tijd spreekt men ook van de poort of toren Willigenburg. Zij blijft gevangenpoort, doch wordt weldra ook als kruithuis gebruikt. Over de opschriften in het eikenhouten beschoot van een der cellen gesneden, is reeds vroeger in dit blad geschreven.

In 1649 wordt de oude Zuiderpoort ongeveer de helft hooger opgetrokken, terwijl op het heele ronddeel een spits dak met koepeltorentje wordt aangebracht; het oude gebouw heeft hiermee — of tenminste in 1658, toen men de laatste hand aan de verbouwing schijnt te hebben gelegd en „het spits heeft verbeterd en verciert” — de gedaante gekregen, waarin wij den tegenwoordigen Drommedaris kennen. Het is de tijd, waarin de stedelijke overheden, overmoedig geworden door den bloei van den handel en de overwinningen, te land en ter zee bevochten, de eigenlijke bestemming der poorten, opgericht ter verdediging van de toegangen tot de steden, uit het oog gaan verliezen en zich beijveren, deze stedelijke gebouwen allereerst tot sierlijke monumenten te maken, die spreken van den trots en rijkdom der burgerij. De Zuiderpoort is er misschien uit militair oogpunt niet op vooruitgegaan bij deze verbouwing, maar een opvallender, forscher en fraaier gebouw is ze zeker geworden. Zeer waarschijnlijk dagteekent niet alleen de zandstenen portiek aan de stadszijde, waarop het jaartal 1649 is aangebracht, maar evenzeer de zeer fraai gebeeldhouwde omljsting aan de zeezijde, die door de onlangs voltooide restauratie weder in haar oorspronkelijke sierlijkheid prijkt (men aanschouwe de afbeeldingen op bladz. 426 en 427 in ons vorige nummer) uit ditzelfde jaar, al lezen we hier in een cartouche het jaartal 1540, dat men slechts beschouwe als een herinnering aan het jaar, waarin de Zuiderpoort in haar oorspronkelijke gedaante op deze plek werd opgericht. In 1658 is vermoedelijk het eerste klokkenspel in het Drommedaristorentje gehangen; Brandt zegt, dat dit in 1675 geschiedde en dat „naderhand met een ander fraai speel-

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARISTEENKHUIZEN. GEDEELTE VAN EEN „GRONDTEEKENING" VAN ENKHUIZEN UIT 1644 MET DE DROMMEDARIS (WILGENBURG) IN ZIJN VROEGERE GEDAANTE EN DE ENGELSCH OF OOST-INDISCHE TOREN (u).

werk is verbeterd”, wat niet juist kan zijn, daar de klokken van Hemony, die er thans nog hangen, in de jaren 1674—1676 zijn gegoten, zoodat we mogen aannemen, dat dit verbeterde speelwerk in 1675 is aangebracht. Sinds dien tijd blijft het merkwaardige bouwwerk zijn zelfde gedaante behouden; steeds algemeener wordt het echter Drommedaris genoemd, een naam, in den volksmond ontstaan, wat zeer verklaarbaar is, als men den vorm van het gebouw, als 't ware een toren met een bult, beschouwt en bedenkt, dat een drommedaris voor het zeevarend Enkhuizen geen onbekende was. Geertruida Carelsen betwijfelt of op deze wijze de zonderlinge naam verklaard moet worden en heeft gewezen op de namen der bolwerken van verschillende oude Deutsche vestingsteden langs de Oost- en Noordzee, die ook namen van uitheemsche dieren dragen, namen die door het wereldverkeer der oude Hanzesteden ook hier bekend en overgenomen zouden zijn. Uit een nauwkeurige bestudering van Enkhuizen's kronieken en plattegronden blijkt, dat het gebouw in vroeger eeuwen officieel nooit Drommedaris heeft geheeten, welke naam eerst opkomt in de 18^e eeuw. Ten overvloede zij er op gewezen, dat in de „Tegenwoordige Staat van Holland” (1744) het oude monument aldus beschreven wordt: „Aan de haven der Stad, bij 't Bolwerk Wilgenburg, staat nog de oude Keetenpoort, nu Domburg, en bij 't gemeen Drommedaris genaamd.”

In 1826 wordt het bolwerk Willigenburg geslecht en de gracht, die het omringde, gedempt; de poortdoorgang krijgt nu nog minder zin, daar men thans om het oude gebouw heen het terrein aan de haven kan bereiken; zoo kon men er in een piëtitloozen tijd toe komen, hem dicht te metselen. Op dit terrein heeft men op het einde der vorige eeuw van Rijksweg foieleelijke en ontsierende cholera-barakken gesticht; men ziet ze nog op onze afbeelding op bladz. 436; gelukkig zijn zij thans verdwenen.

Aan den muur van het halve ronddeel hangen twee oude scheepsankers, daartusschen een steen met een tijdivers en een onderschrift in 't Latijn 1); een en ander is in 1913 reeds in „Buiten” uitvoerig beschreven, waar men ook leest dat deze zegeteekenen herinneren aan een mislukten aanslag der Gelderschen op de stad in 1537. Hoewel het uit den treure herhaald

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN. DE OUDE HUIZEN AAN DE HAVEN, DE WIERDIJK (BIJ DE BLAUWPOORTSBRUG) EN DE ZUIDERZEE, GEZIEN VAN DEN DROMMEDARIS AF.

wordt — hoe komt men er toch bij? — dat deze ankers daar in dat jaar zijn opgehangen en er sedert dien zijn gebleven, is dit geheel onjuist. Men heeft ze, na ze buitgemaakt te hebben, bevestigd aan den Engelschen of Zuidertoren, een toren, omstreeks 1400 „van witten steen uit het water opgehaalt”, die zijn naam ontleende aan de Engelschen die Graaf Albrecht in dien tijd in dienst had en die de eerste bezetting vormden.

Op bladz. 436 is deze toren afgebeeld en ook op de afb. op blz. 437 is haar vorm en standplaats duidelijk na te gaan. Deze „weerbaere sterkte, boven met schietgaeten versien”, werd omstreeks 1464 hooger opgetrokken en „t eenemaal volbout”. Na de oprichting van de Oost-Indische Compagnie in 1602 vergaderden de Enkhuizer bewindhebbers in dezen toren; te hunnen behoeve werd hij „met een hooge kap opgemaakt”, terwijl er in 1605 in dezen toren „die men nu den Oost-indischen toren begost te noemen” een slaguurwerk werd aangebracht; in 1630 verhuisde de Compagnie naar haar nieuw en treffelijk gebouw aan den Wierdijk, welk sieraad der stad helaas den 20^{en} Juni 1816 in vlammen is opgegaan. De toren bleef haar naam Oostindischen toren behouden en werd inmiddels tot herberg ingericht; in 1829 is dit zeer oude monument gesloopt. De ankers en bijbehorende gedenkstenen verhuisden naar het Stadhuis, waar ze zich in 1856 nog bevonden; later zijn zij aan den Drommedaris-muur aangebracht. Wij spreken van steenen, daar boven den reeds genoemden steen, volgens Allan, in den Oostindischen toren nog een tweede was gemetseld met de woorden:

„Dees ankers twee
Van deese ree
Hier vast gelegd,
Getuigen noch
Het loos bedrog
Gij Gelders knecht”.

Zooals men ziet, stond de Oostindische toren bij de Blauwpoortsbrug, ten oosten van het nog bestaande schilderachtige huizen-complex, dat tevens als omringing der stad dienst deed; bij hun bouw is misschien van den ouden muur gebruik gemaakt of — zooals bij de Muurhuizen te Amersfoort — een bepaalde stevigheid voorgeschreven, zoodat we 't hieraan vermoedelijk danken, dat de oude huizen bijna zonder uitzondering met meer of minder succes den tand des tijds hebben getrotseerd.

* * *
Dit is de geschiedenis van het monumentale gebouw, dat van Zuiderpoort Drommedaris werd en dat er thans uitziet alsof het weer eeuwen kan tarten. Vroolijk klinken de klokken weer uit het koepeltorentje en daarboven draait weer de vergulde windwijzer, een haringbuis, als herinnering aan Enkhuizen's hoofdnering in zijn bloeitijd.

Veel schoons uit, veel herinneringen aan dien tijd zijn verdwenen in de stad van welke eens gezegd is 2), dat zij „met regt wel Neptuniana geheten mag worden door dien haar Scheepen alle de hoeken der wereldzee doorreizen” en wij hebben wel eens met droefheid opgemerkt, dat haar tegenwoordige burgerij niet geheel dien historischen zin en eerbied voor het groote verleden der stad toont, die ook de merkwaardige gedenkteekenen en herinneringen aan tijden van glorie van minderen rang zorgvuldig beschermt en behoedt, die geen stadgrachten tot bouwlanden maakt, die niet noodeloos oude overhalen omverhaalt, om plantsoentjes met een simpel 1813-monumentje 3) op te richten. En het besef dat ook dit minder belangrijke Enkhuizen zoo aantrekkelijk maakt, lokt tot bezoek en geld in het stedeke brengt, schijnt niet levendig te zijn bij hen die, voor zoover wij weten, nimmer moeite deden landgenoot en vreemdeling tot een bezoek aan Enkhuizen uit te noodigen. 4) Met des te meer vreugde kan worden vastgesteld, dat in den laatsten tijd voor de meest belangrijke monumenten ten minste nauwlettend wordt zorg gedragen.

De gerestaureerde Drommedaris is er een schitterend bewijs van!
Aug. '15.

A. LOOSJES.

1) Het tijdvers is vervaardigd door den beroemden Hadrianus Junius van Hoorn, het andere door Mr. Gerbrand Cloeting of Cloeten, die eerst Rector der Latijnsche school en later Pensionaris te Enkhuizen was.

2) In de Chronyk van Medenblik.

3) Is 1572 geen belangrijker jaar in de geschiedenis van Enkhuizen?

4) Er schijnt in de — met Hoorn — meest bezienswaardige Zuiderzee-stad niet eens een Vreemdelingenverkeer-vereening te bestaan!

IN DAGEN VAN LEED.

Oorspronkelijke novelle.

(Vervolg).

ZILVERIG kaatste het zonlicht van de kegeltoppen der Lieve Vrouw, die geheel uit mergel gebouwd, haar vier torens als uit ivoor gewenteld, stralend boven de daken der oude kadelloosden afzette, tegen de glanzende blauwte van den zomerhemel.

Nu spreidde zich om de wandelaarsters de koele parklommer. Plotseling schrok Nini uit haar droomen op, het was Hartman die naderde.

Hij nam zijn hoed af en wilde voorbij gaan. Maar het jonge meisje stond stil en hield de hand naar hem uit.

Iedere ontmoeting bracht verpoozen en mevrouw Lemmen Brenekamp kwam de afwisseling wel gelegen.

„Hoe gaat het?” vroeg Nini met innemende vriendelijkheid.

Zij vergat hare hoofdpijn, maar de moeheid over hare gelaatstreken verried hare ongesteldheid wel. Doch Hartman bemerkte het niet. Hij was gejaagd en scheen overspannen. Zelf zag hij bleek als een zieke.

„Kom met ons mee”, vroeg Nini.

Zoo wandelden zij samen.

„Wat denkt u van den toestand?” vroeg mevrouw.

„Ik weet niet, ik weet niets, mevrouw, ik denk niet en kan niet denken. Ik vind het afgrijselijk. En als ik het gedonder hoor, dan spring ik telkens op, dan hol ik maar weg, want het is me, alsof het schieten mij zelve trof, mijn eigen hart. Het zou een mensch waanzinnig maken”.

„Of wij nog iets te vreezen hebben hier?”

„O”, antwoordde Max, „ze komen zeker hier door”.

„Zeker is dat toch in geen geval, al blijft het natuurlijk altijd mogelijk, — maar zeker...”

„Ze zeggen van Oostenrijkers die hier voorbij zouden komen”, had mevrouw gehoord.

„En dat ze zeker door Limburg hun weg zullen nemen, blijkt al hier uit, dat de bruggen over de Maas overal geladen zijn. Gij hebt de versperring van de Maasbrug gezien hier in de stad. De vensters van de huizen rondom liggen vol zandzakken”.

„Och kom...”

„Onze mooie brug opblazen”, ging Max hartstochtelijk voort „een zeldzaam en merkwaardig kunstwerk als dat, — en waarom? Dolle razernij! Men kan door het water waden...”

„Er moet daar een vrouw plotseling gestorven zijn van schrik, werd er verteld”.

„Ja, mevrouw, toen soldaten een mitrailleuse bij haar binnen brachten, om vandaar de brug te kunnen bestrijken”.

„Louter voorzorgen”, merkte Nini op.

„Het is echter een feit, dat de Duitschers bij Visé maar niet over de Maas komen. Wat dan? Dan moeten ze wel hier door”.

„En dan?” vroeg Nini, hem strak aanziende.

„Ja, wat dan, ik weet het niet”, antwoordde hij moedeloos.

„Dan verdedigen wij ons toch?” zei ze kalm.

„En zien onze stad te gruizel schieten, met alles wat er mooi is en kostbaar, — evenals Luik”.

Zij zwegen een poosje.

„En waarom”, zuchtte hij hoofdschuddend, „onze mooie stad, — waarom toch?”

„Zeg dat wel”, stemde de oudere dame hem bij, „we leefden hier zoo gerust en goed. Laat ons wat neerzitten. Ik word moe, kind”.

Zoo lieten zij zich op een der parkbanken neder.

„Misschien wel juist om ons te doen beseffen dat een gerust leven daarom nog altijd niet het beste leven is”. Het woord was van Nini.

„Houd u oorlog dan voor beter?” vroeg Max scherp.

„Natuurlijk vind ik het een ramp, doch ik denk aan het goede dat er uit groeien kan en zal. Is de oorlog dan alleen maar verwoesten?”

„Ik geef zooveel niet om het eigen leven”, zei Max ernstig.

Foto C. Steenbergh.

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS
TE ENKHUIZEN.

DE DICHTGEMETSELDE PORTIEK AAN DE
STADSZIJDÉ VÓÓR DE RESTAURATIE.

„doch ik zou niet gaarne willen sterven, vooral niet vermoord worden, zooals er ginds gebeurt. Sterven, terwijl je leven bloeiend en krachtig is!... Maar wat is het leven van een enkel mensch bij de verwoesting om ons heen, bij den ondergang van de wereld onzer droomen en verwachtingen, die boven de wereld van menschen en dingen uit, haar lichte toppen beurde? De schoonheid wordt gemoord, de schoonheid in de kunst verwerkelijkt niet alléén, maar ook de schoonheid die er was in de verhoudingen van volk tot volk, en van mensch tot mensch”...

„Of ze de forten van Luik nu toch nog niet hebben?” vroeg mevrouw Lemmen.

„Ze krijgen ze zeker, mevrouw, want één hebben ze er al. Loncin is in elkaar geschoten. Daarom zou het maar goed zijn, dat ze hun allemaal zoo gauw mogelijk in handen vielen. Anders moet Luik het boeten. De schoonheid moet vernietigd worden, zoo zorgvuldig bewaard van eeuw tot eeuw... Hoe trotsch waren we in het besef van haar waarde; eindelijk had de wereld die dan leeren verstaan! En nu valt alles”.

„Alles?” vroeg Nini.

„Althans het beste van ons stort het eerst te gruizel: ons geloof in haar, ons geloof in ons zelve. Niet alleen dat zij haar onttroonen, maar zij knechten ook ons, die haar minnaars en haar dienaren zijn. En alles houdt op. Het grove geweld is koning en alleenheerscher”.

„U zult er ook den terugslag van ondervinden”, vroeg de oudere.

„Voor mij persoonlijk is het al zoo erg”, antwoordde hij met een oprechtheid die tragisch aandeed, „al zoo erg als het voor iemand zijn kan. De kunst is een weelde in het leven en de meesten kunnen haar missen, — moeten haar wel missen voor het oogenblik. Zelfs als we gespaard zouden blijven voor een inval, zullen we allen armoe lijden; daar kan niets me voor beveiligen. Want waartoe ben ik goed, wanneer ze mijn klavier te gruizel slaan? Dan mag ik me gelukkig heeten, als ik ergens de ploeg kan drijven door het ruwe veld. Ik heb nooit een geweer in handen gehad en ben zelfs niet bruikbaar voor de ambulance”.

„Dacht u dan, dat u voor niets dienstig zijn kon?” vroeg Nini, doch er was geen zweem van spot in haar trekken.

„Zelfs niet om signalen te blazen, al kon ik het ook; want ik gruw van bloed”.

„Heeft u zich vrij geloot?” vroeg Nini's moeder.

„Ik werd afgekeurd, mevrouw, voor mijn oogen, en daarmee veroordeeld voor de maatschappij, sinds er alleen maar meer soldaten gelden. En dus veroordeeld tot den hongerdood, wanneer de oorlog mij ruïneert”.

„Is dat nu spreken”, merkte Nini op.

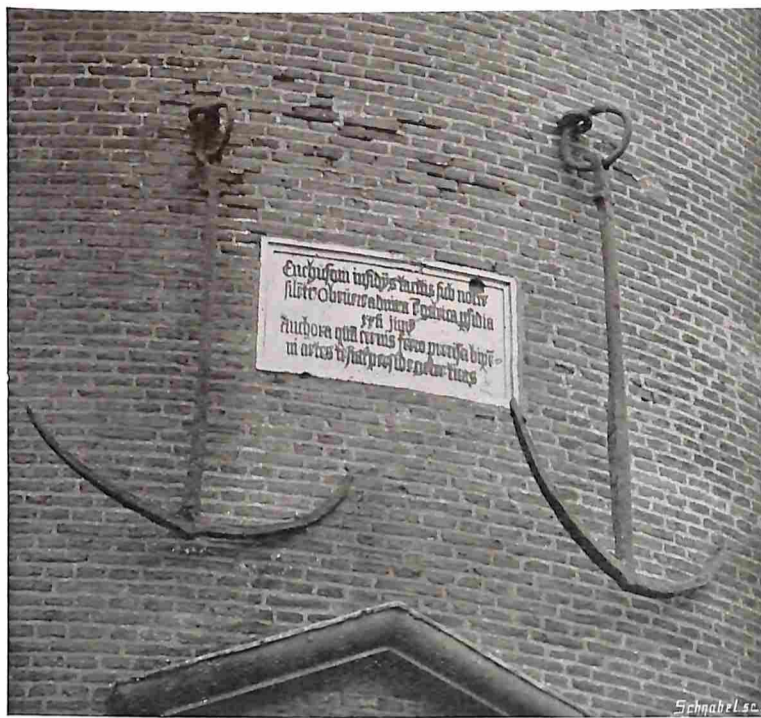
„Ik weet niet, wat u met het woord bedoelt,” verklaarde hij, „doch het is onomwonden uitgedrukt wat ons kunstenaarswacht”.

„Het lof begint immers om zeven uur?” vroeg mevrouw, die huiverig was voor woorden, als Hartman sprak.

„We hebben tijd genoeg”, zei Nini, op haar horloge-armband kijkend, en zich onmiddellijk weer tot Max wendend: „en uw roeping als kunstenaar dan, is u daarvan af te brengen bij den eersten schok? Ik vind de vrees voor het onderhoud iets voor vrouwen, voor moeders, om daarover terneergeslagen te zijn. Als ik een man was, zou ik in mijn vaandel willen sterven in elk geval, in den strijd op het veld, of in den strijd om mijn ideaal”.

„Idealen”, hij herhaalde het woord bijna met bitterheid, — „zij worden ons immers nu voor den voet geworpen. De tijd vraagt om ijzer en brood; anders geldt er niets. Wij mogen nu onze vlucht nemen naar de eenzaamheid om er te verhongeren. Wie zal het weten?”

„Meent u dat werkelijk?” twijfelde Nini.

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARISTE ENKHUIZEN. DE SCHEEPSANKERS, HERINNEREND AAN DEN MISLUKTEN AANSLAG DER GELDERSCHEN OP DE STAD IN 1537, DIE VROEGER AAN DE OOST-INDISCHE TOREN EN SINDS ONGEVEER EEN HALVE EEUW AAN DEN DROMMEDARIS HANGEN.

„Doch wat zou ook het leven van een of meer, of van honderd en meer, wanneer zelfs de tempel instort, waaraan allen hebben gearbeid, in het vaste geloof dat hij den tijd overheerschen zou? Een verschrikkelijke reus haalt er de zuilen omver. En de kunst is verdoemd”.

Dit laatste woord, met nadruk gezegd, deed mevrouw Lemmen onaangenaam aan, alsof het een vloek geweest was: „Zouden we niet opstappen?”

De jonge musicus stond onbewust op, bij die vraag. Zijn hoofd was rood verhit, zijn oogen schitterden levendig en vol vuur. De beide dames echter bleven zitten, hem aanstarend met verdeelde gevoelens, terwijl hij voort ging te spreken met heftige gebaren:

„De roode hand van Babylon is op de witte wanden onzer rustige zelfvergenoegdheid. We zijn opgeschreven tot bitterheid, smartelijker dan ellende. Doch hebben we dat verdiend? Was onze liefde niet eerlijk? Was het soms geen edele liefde?”

Mevrouw Lemmen zag in het rond, of er soms iemand op hen lette. Doch wandelaars waren er

maar weinig. Nieuwsgierig wilde ieder dicht bij de groote woeling blijven, die er in de stad heerschte.

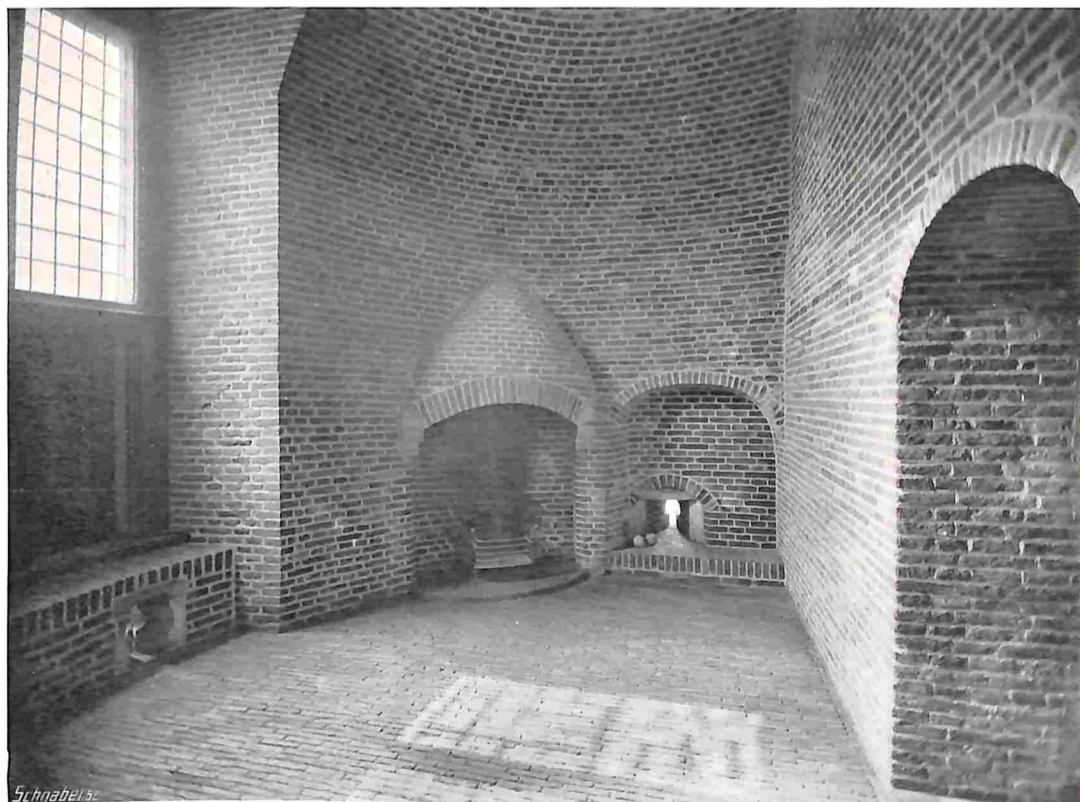
Max, die het niet bemerkte en niets vermoedde van zijn eigen opgewondenheid, ging verder: „Was zij niet de eenige eerlijkheid, in de wereld overgebleven? Of was er beter rechtschapenheid onder de vorsten onderling, en beter onbaatzuchtigheid onder de volkeren van één stam? Eigenbelang schrijft deze gruwelen uit over de menschen, en hebzucht alleen is de drijfveer van al de handelingen der politieke wereld. Zoo gij het recht zoekt, en de billijkheid, vraagt waar de macht is! En wij pochten op beschaving...”

„Meneer Hartman”, zei mevrouw met goedgemeende bezorgdheid, „u moet zich toch niet zoo opwinden; het is bepaald niet goed, ook met het oog op uw gezondheid niet”.

„Het kaartenhuis is ingestort”, vervolgde Nini de gedachten van den jongen man, zonder op de woorden harer moeder te letten, „doch daarom is alles nog niet uit. En ik zou zeggen, dat men bij dezen val en ondergang niet aan het sterven moeten denken in de eerste plaats, maar eerder aan het herworden, niet aan den dood...”

„Aan het leven...?”

„Er zal opnieuw gebouwd moeten worden. Zoo dit geslacht

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN. GERESTAUREERD KAMERTJE IN DEN DROMMEDARIS, WAARSCHIJNLIJK VOOR DEN POORTWACHTER BESTEMD.

de schoonheid smaadt, een ander zal opnieuw met des te grooter vereering naar haar opzien."

„Omdat wij blijven gelooven dat zij onsterfelijk is... Maar het is bitter te sterven met de wanhoop in het hart. Wie zou niet wanhopen? Zoo de klaarte na ons opnieuw zal lichten, sterven wij toch niettemin in de schaduw onzer smart. En onze eigen twijfel hoont ons”.

„Hartman”, zei ze met een innigheid die hij van haar niet kende, „kun je niet sterker zijn?”

Bevreemd zag Max op, als ontwaakte hij, en zag haar strak aan, terwijl ze bemoedigend vervolgde:

„Ik heb van mijn gewonden gehoord, hoe zij uitgetrokken zijn ten strijde, om groote dingen te doen met een offervaardigheid, die mij met bewondering, maar ook soms met vrees beving. Kun je niet even offervaardig zijn als zij, niet even groot in schoone sterkte, niet even onbaatzuchtig, — ik mag dat woord immers uitspreken? — ik meen, kun je u niet even zeer vergeten als zij, die den dood verachten, en als zij, — de vaderlandsverdedigers, — je ook niet wapenen met een bezielden moed, en voor je idealen je gorden met hun kracht en hun vertrouwen?”..

Max zweeg.

„Vertwijfelen is zich zelve verliezen”, ging zij voort; „wanhopen is zijn ziel laten verschroeien... Kun je niet werken?”

„Neen”, zeide hij droef, „ik ben op... Mij ontbreekt het daartoe onontbeerlijke: rust, kalmte... en geluk. Ik lijd werkelijk zeer”.

„Kunt gij u dan ook niet geweld doen, om met zelfbeheersching en koelen blik de dingen onder de oogen te zien?”

„Alles windt mij telkens opnieuw op”.

„Doch u dwingen tot beter inzicht?”

„Inzicht?” vroeg hij.

„Ja”, antwoordde zij, „het is immers volstrekt noodig, zou ik denken, dat een kunstenaar weet wat hem te doen staat, in een tijd als deze thans, en dat hij inzie welke zijn roeping is...”

„Ach”, antwoordde hij mat, „er blijft ons niets te doen overig, en de tijd, — deze groote tijd, — zal ons leeren moeten, hoe te sterven”.

Mevrouw Lemmen huiverde bij dat woord:

„Hè toch, meneer Hartman”, zei ze bestraffend.

„Laat kleine menschen zoo spreken”, zei Nini, „maar doe gij wat er gedaan moet worden, op dit oogenblik vooral. De kunst is er immers niet, om den levensavond van een volk te vergulden; zij moet wel degelijk ook glanzen over zijn vollen middag. Zij schept een volk zijn ziel, en zij geeft een staat zijn vorm. Laat haar nu den weg wijzen óók, zoo goed als in de dagen van geluk. Zet u neer en schrijf een symfonie vol groot en edel gevoel, een werk waarin de stem der liefde de hoop oproept, tot een bezielden tveezang aan de Schoonheid, die onsterfelijk is, — in het onwankelbaar geloof aan alles wat schoon is en goed...”

„Ik zou Christoforus moeten heeten, om op te roeien tegen den stroom der alles-lamleggende neerslachtigheid”.

„Denkt u dan”, vroeg ze, „dat hij alléén verbrijzelt?”

Hij had ja willen zeggen, maar de warmte harer overtuiging duldde geen tegenspraak.

„Neen”, ging ze voort, „het zal voor velen een loutering zijn, en ik geloof aan een eeuwige herrijzenis”.

„Kind”, viel mevrouw Lemmen er verbaasd tusschen, „hoe kun je toch van zulke dingen allemaal zeggen; ik begrijp niet waar je dat alles vandaan haalt”.

„Vindt u, mama? Nu ja, ik heb veel geleerd in korten tijd. Een hospitaal is een ernstige school; en veel dank ik mijn Duitschen vriend van wien ik u verteld heb, meneer Hartman. Nu zal ik van u niet eischen, dat u, als mijn Duitsche vriend, den krijg juist „vroolijk en frisch” zult heeten; ik zou hem heilig noemen veeleer,

om zijn leering. In den schaduw van den dood leert men eerst recht het leven schatten op zijn zuivere waarde”.

„Nini heeft zich te veel afgetoed”, zei mevrouw.

„Ik heb ondervonden wat het is”, verbeterde Nini onmerkbaar, „voor een ander iets te kunnen zijn, en goed te doen. Het is heerlijk, — en ik wist dat niet... Doch nu komt uwe beurt ook”, glimlachte ze tegen Hartman, „er iets uit te trekken en te leeren...”

„Wat?” vroeg hij bijna onderdanig.

„U zelf te zijn”.

Zijn blikken waren opnieuw op haar gevestigd. Het was als sprak niet zij, maar de stem van een ander door haar mond, van een die hoog stond boven haar, zooals hij haar meende te kennen, en boven allen die hij tot neg toe in zijn leven had ontmoet.

„U zelf te zijn”, ging ze voort, „om als kunstenaar, ook in dezen tijd der weeten, uw opgelegde taak te vervullen met toewijding, en daarom allereerst...”

„Kind, wat preek je toch”, riep mama uit.

„Ik mag immers?” onderbrak Nini zich zelve met een lachje, en vervolgde ernstig: „en daarom in de eerste plaats... een man!”

Hij dacht even na. Toen zeide Max, bedeesd, maar zonder zijn ontroering te verbergen:

„Het doet een mensch goed, zoo eens toegesproken te worden. Ja, ik dacht aan mijn donkere toekomst; men leeft immers niet alleen geestelijk, het leven zijner droomen! Finantiële nooden zijn zware lasten. — In den grond heeft u gelijk; doch ik zie niet, althans nu nog niet, hoe ik me zal opwerken over mijn bekommernissen uit...”

„Kunstenaars zijn groote zielen en groote zielen buigen niet. Zij bewijzen hun grootheid juist in den druk, door veerkracht. En u is een groot kunstenaar...”

„Maar wat is een mensch, alléén overgelaten aan zijn lot? Een drijvend wrak, geslingerd van eenzaamheid tot eenzaamheid... Mij ontbreekt die vaste steun, — een houvast...”

„Wat kan een man niet, als een vrouw het hem aanprijst?”

„Vrouwen kunnen de zwakke zielen zoo wonderbaar bevlaggen met zeil en wimpel. Waarlijk! Doch ik ben een arme doler...”

„Als u het dan niet om iemand anders doen kunt, laat het dan tenminste niet achterwege, ter wille van mij. Of houd ik u niet de hand toe? En ik vraag het u nog wel...”

Het klonk wel als scherts, doch het was heel iets anders. Ook klarde zijn gezicht van een vreugde, die Nini niet ontgaan kon.

„Meneer Hartman”, zei mevrouw Lemmen, „moeten we heusch niet opstappen?”

Zij was opgestaan. Nu dreten zij, gedrieën, heen. Er hing een beklemmend zwijgen over hen. De oudere dame was echter te goedig in den grond van haar hart, en Max wist het, dan dat hij hare laatste woorden een bijbedoeling zou gegeven hebben, kwetsend voor hem. Het was de uiting van het op eens levendiger besef, dat zij zich verveelde.

„Ik moet u nog groeten van Zwartse, meneer Hartman”, brak Nini het zwijgen daarna af; „hij heeft geschreven”.

„Wel vriendelijk”, antwoordde hij, en aan zijn stem hoorde zij, hoe ontroerd hij was, bij het hooren van het hartelijke woord, waarmee de officier hem bedacht had, in zijn schrijven aan haar.

„Is hij nog altijd in den Haag?” vroeg hij belangstellend.

„Ja, en hij heeft het er in zoo verre prettig, dat hij nu weer bij zijn oude moeder is, en bij zijn verloofde, veronderstel ik”.

„Zijn verloofde”, vroeg Max met een verbazing, die Nini veraste. „Heeft hij een verloofde in den Haag? Ik dacht toch...”

„Hoe heb ik het met u?” vroeg ze, nadenkend geworden.

„Dat wil zeggen”, hervatte hij onhandig genoeg, en verlegen, — „ik dacht dat hij hier in de stad...”

„Dacht u soms met mij?”

„Wat een idee”, lachte mevrouw, „meneer Zwartse behoorde tot onze goede kennissen. Als jonge lui elkaar ook al eens het hof maken, weet u, dat sluit niets in, nee, dat zegt niets”.

„Tenminste”, zei Nini, „ik heb altijd gedacht dat hij verloofd was; ik heb er nooit naar willen visschen. Het was alleen maar de indruk, dien ik er van kreeg, wanneer hij over het een en ander sprak bij gelegenheid”.

„Dan weet u het niet?” vroeg hij met nadruk.

„Neen”, antwoordde ze eenvoudig; doch toen met een lachje: „zal ik het hem eens voor u vragen?”

Hij kleurde.

„De mannen zijn nieuwsgierig”, merkte mevrouw op, „en de vrouwen hebben den naam...”

Toen stegen de geluiden der straat al luider en luider rondom hen op en zij verdwenen in de rumoerige menigte.

(Wordt vervolgd).

FELIX RUTTEN.

WAAROM ZEGT GIJ STADHUIS?

„Dat en deugt niet”, zou de beroemde Leuvensche professor Verriest zeggen — zie Kuyper's „In het land van Gezelle”, pag. 216. — En immers, wij spreken van woön-, tuñ-, huür-, koëts-, tuig-, knèkel-, blòk-, mèlk-, theè-, bièr-, wijn-, wàcht-, tól-, dàns-, en rëchtshuis. Wij hebben ons weès-, zièken-, àrmen-, diaconie-, en krankzinnighuis. Brussel heeft zijn broëdhuis, en Haarlem zijn vischhuis. Wij spreken van winkèl-, kroëg- en samenstelling zelfs geheel weg.

Overigens zeggen wij toch ook raàdhuis en gemeèntehuis, waarom dan ook niet stàdhuis?

F. W. DRIJVER.

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARISTE ENKHUIZEN DE OP 'T EINDE DER 16^E EEUW GEBOUWDE (NIEUWE) KEETENPOORT, DIE IN DE TWEDE HELFT DER 19^E EEUW IS AFGEBOKEN, MET (RECHTS DAARVAN) DE KEETENBOOM.

Naar een aquarel in het stadhuis te Enkhuizen.

NATUUR EN MENSCH.

V.

DE RIJKE NATUUR EN DE ARME MENSCH.

DE natuur is geen voorraadschuur en geen studeercel, maar de woonplaats van alle mogelijke levende wezens, waartusschen als vreemdeling te loopen een schande is. De natuur onthult ons bij nauwkeurig toezien zóóveel ongekende schoonheden, dat men ze móet liefkrijgen. Wanneer de menschen er eerst maar eens toe gekomen zijn om deze miskende natuur te leeren waardeeren, dan zullen ze spoedig genoeg zich leeren schamen, dat ze zoo dom en onverschillig langs haar geslenterd hebben, zegt de bekende, oudere natuurvorscher Rossmässler.

Om u aan te toonen hoe men toch wilens en wetens het mooie uit zijn leven verbant en het leelijke nastreeft, zet ik eens twee personen van tegenovergestelde levensrichting naast elkaar.

Ge kent kraanvogels? gracieuze, verstandige, mooi gevormde en met een zeer interessante inwendig leven voorziene vogels; vroeger algemeen in Nederland, thans, door schuld van den schietenden mensch, in geheel Europa steeds zeldzamer wordend; op vele plaatsen al geheel uitgeroeid.

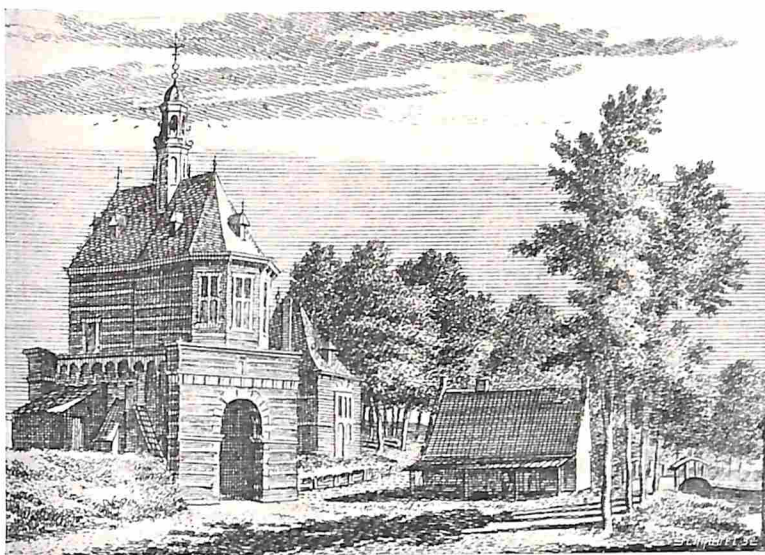
Aan den eenen kant bericht de heer B. uit een Duitsche stad, „dat hij het zeldzame jacht-geluk (!!!) had om heden een kraanvogel dood te schieten”! en men denkt: arm, arm mensch, als daarin je geluk bestaat, arm van geest en arm van gemoed, arm aan verstand en arm aan zieleleven! verheerlijker van den dood!

Aan den anderen kant schrijft de heer Rettig verleden jaar als volgt over zijn stille waarnemingen over het schoone levensgeheim der kraanvogels, die hij het geluk had te bespieden (Mitteil. über die Vogelwelt, red. Dr. Floericke).

„Zoo gauw als des morgens hun honger gestild is, scharen ze zich te zamen, en dan begint hun dansspel. Kaarsrecht stellen ze zich op, buigen den kop iets naar voor, juichen luid en springen in de hoogte, klapwieken, naar alle kanten zwenkend, met de vleugels, huppelen van 't eene been op 't andere, draaien zich naar rechts en links, voortdurend daarbij met de kop knikkend als wilden ze de maat daarmee slaan. Deze dansen herhalen zich dikwijls aan den rand van zoetwater-verzamelaarsplaatsen, die ze regelmatig 's middags en 's avonds opzoeken. Eenmaal uitgekozen punten vormen voor het geheele voorjaar de vergaderplaatsen, maar iedere maal, 's middags en 's avonds, worden deze punten eerst grondig verkend. Eén enkele kraanvogel verschijnt op ongeveer 60 M. hoogte, omringelt de hem welbekende plek in wijde bogen, strijkt meermalen rakelings er over heen, vliegt nogmaals meerdere honderd meter in bogen er omheen van dezen en van dien kant, dan weer dalend, nu weer stijgend, ten slotte weer zóó laag vliegend, dat hij slechts manshoog boven den grond zweeft, en verwijderd zich dan weer, en in de hoogte stijgend vliegt hij nog eenige malen om de uitverkoren plaats, en laat zich dan eindelijk, maar steeds op het hoogste punt van de steilglooiende beekoever neer. Hier blijft hij, den kop hoog en vooruit gestrekt en opmerkzaam rondspiedend, staan.

Na ongeveer een kwartier verschijnt een kleine troep, gewoonlijk vier tot acht stuks, die ook nog eenige rondvluchten uitvoeren, voor ze zich bij den verspieder neerlaten. Nadat een tweede wachtpost uit dit troepje langzaam naar de beek is gegaan en op 4 of 5 M. afstand van post No. 1 is gaan staan, gaat een derde exemplaar naar 't water, héél voorzichtig stap voor stap, wantrouwend alles precies bekijkend en uitvorschend. Zoodra hij zich overtuigd heeft dat alles in orde is, d.w.z. dat er nergens gevaar dreigt, stapt hij in 't water, drinkt een — tweemaal, en geeft dan het allen bekende signaal: „koer, koer, koer”, waarop de boven wachtende troep zich met rasse sprongen naar 't water begeeft, met uitzondering van de twee, steeds trouw op hun post blijvende schildwachten.

Herhaaldelijk heb ik gezien, dat enkele jonge, aan den achterkop nog niet rood gekleurde, en ook aan de bruine veeren van den hals te herkennen individuen in jeugdige lichtzinnigheid voorbij de wachtposten naar het water wilden snellen,

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN.

DE KEETENPOORT IN 1726.

doch ze werden steeds met snavelhouwen door de wachtposten teruggedreven totdat van de ouden bij 't water, het kommando „koer, koer, koer” kwam.

De van nu af aan in groote troepen aankomende kranen dalen zonder verder dralen terstond naast de wachtposten neer en vliegen direkt naar het water. Kortom tijd na den aankomst van 't gros stappen er eenige individuen naar de wachtposten, en lossen hen af, zoodat zij kunnen gaan drinken, terwijl de nieuwe bewakers strengen uitkijk houden ter wille van de soms uren in het water verblijvende anderen.

Dezelfde voorzorgsmaatregelen nemen ze in acht wanneer ze voedsel gaan zoeken; vooral wanneer ze in menschenlijke culturstukken gaan. Op vrij, te overzien land, ver van de gecultiveerde stukken, laten ze zich neer, met langzamen pas schrijden een

of twee oude, ervaren vogels tot aan het beloofde land, stappen er dan bedachtzaam in en geven dan pas het signaal voor den algemeenen aanval; steeds echter blijven ook hier een of twee bewakers buiten het veld om de eters te beschermen.

Zeer moeielijk zijn zulke wachtposten te overrompelen; bij het geringste vermeende gevaar klinkt terstond, hun waarschuwingssignaal, dat slechts uit één enkelvoudig „koer”, trompetachtig uitgeschetterd, bestaat, en terstond vliegt de heele troep op.

Eenmaal observeerde ik op 500 M. afstand een troep kraanvogels in een maïsveld, waarvoor een enkele kraan de wacht hield. In den wijdst mogelijken boog beproefde ik voor de grap het vierkante stuk land om te loopen, om dit tusschen mij en hem te brengen. Maar nauwelijks was ik om den eenen hoek, of ook de kraanvogel ging om den hoek heen en nam hier post. Expres had ik mij steeds verder verwijderd, maar hij had mij geen oogenblik uit 't oog verloren. Nu probeerde ik daardoor hem te misleiden dat ik langen tijd op een andere akker heen en weer liep, gras en takken verzameland, en die op kleine hoopjes leggend en die weer tot een grooten bundel bijelkaar bindend. Als een vreedzaam landbouwer deed ik alsof ik beladen met een bundel hooi naar huis ging, maar in werkelijkheid probeerde ik de dichtstbijliggende hoek van 't maïsveld te bereiken om aan den anderen kant daarvan in een droge sloot te kunnen komen, waarin ik kruipende, ongezien in de nabijheid der kraanvogels hoopte te komen om ze beter te kunnen leeren begrijpen.

Lang voordat ik echter daar aan kwam, had de wachtpostkraan reeds het geheele front van 't veld afgebeend en aan de bewuste hoek postgevat.

Rustig liep ik verder en bereikte spoedig de droge sloot en kroop hierin verder om dicht bij 't veld te komen. Ik zal zoowat 40—50 M. gevorderd zijn toen ik plotseling in de lucht een hart uitgestooten „Koer” verneem; opkijkend, zie ik den wachtpostkraan 200 M. terzijde van mij in de lucht, en als ik mij opricht, zie ik zijn makkers onder luid geroep uit het ongeveer 500 M. verwijderde, als „gevaarlijk” gesignaleerde maïsveld wegvluchten.

Foto C. Steenberg.

DE GERESTAUREERDE DROMMEDARIS TE ENKHUIZEN.
HET THANS MEEST VERLATEN ZUIDWESTELIJK GEDEELTE VAN ENKHUIZEN, GEZIEN VAN DE PLAATS, WAAR DE KEETENPOORT HEEFT GESTAAN.

Met groote voorzichtigheid zoeken de kraanvogels ook hun slaapplaatsen op en steeds zoeken ze zulke plaatsen waar ze diep in 't water of in 't moeras staande, minstens tweehonderd meter ver van den dichtstbijliggende oever verwijderd zijn. En zelfs hier op deze ondoordringbare modderplaatsen hebben ze hun wachtposten opgesteld, wier stemmen den geheelen nacht door van 't eene troepje naar 't andere overgebracht worden. Tegen 't aanbreken van den dag, op zijn laatst kort na zonsopgang, vliegen ze in aparte troepen weg, en troep op troep stuurt op nauwelijks 40 M. hoogte op 't land aan. Daarbij kiezen ze bijna steeds *dezelfde luchtlijn*: dat is hun uitverkoren trekstraat.

Kunt ge u thans geheel mee indenken in mijn gedachtengang, waardoor ik den jager of schietenden mensch van mijn eerste bericht een „arme” en den waarnemer van mijn tweede voorbeeld, een „rijke” noemde? Welnu het is voor ieder uwer weggelegd om op deze manier „rijk” te worden. Hoe meer ge van de natuur leert, hoe rijker en gelukkiger wordt ge, en hoe meer gaat gij u schamen over *uw vorig mensch-zijn*, hetgeen wél een groot woord was voor zóó'n armzaligen, lageren toestand!

En om de natuur zelfs in hare diepste geheimen na te kunnen gaan heeft men een zeer vernuftig toestel bedacht, de *terragraaf* geheeten. Daar we van de intiemere en fijnere levensgebeurtenissen van vele wezens nog lang niet alles weten, heeft de heer Hegendorf een hoogst zinrijk maar toch relatief-eenvoudig apparaat geconstrueerd, waardoor de te observeren dieren zelfstandig contacten sluiten, die op een draaiende schijf de plaats gehad hebbende aanraking markeren of het photographisch apparaat openen of zelfs nog bliksemlicht laten opvlammen. Dit apparaat dat ook zelfs eigenhandig in elkaar is te zetten, noteert de kleinste dingen in een nest of op een veld en men heeft slechts de registreerschijf te onderzoeken.

Wat een andere levensopvatting en wat geheel ander wereld-streven dan dat van u, gij jager en dooder, nietwaar?

Moge dit weekblad dat „aan het Buitenleven is gewijd” u in deze stukjes steeds meer opwekken tot afstand doen van dien ouden doodingsgeest en vernielzucht, terwijl de zuivere en hooge levensopvatting, waardoor ook ik u dit schrijf, alvast iets brengen mag van die groote en diepgaande zielen- en geestesrijkdom die ge tegemoet gaat bij uwe wedergeboorte.

De groote Wilson, natuurvorscher in Amerika, schreef als doel waarmee hij zijn groot werk over de Amerikaansche vogels schreef na zijn jaren lang rond-zeren in de ontoegankelijkste wildernissen: „De wensch om mijn medemenschen af te trekken van de wanklanken en twisten van *die zoo walgelijke politiek*, en hun attentie te vestigen op de rustige beschouwing van de grootschheid, harmonie en wondervolle variatie der natuur, is mijn *eenig* motief tot het ondernemen van dit reusachtige werk”.

Ik voel door-en-door: *Wilson was mijn man*.

P. J. BOLLEMAN VAN DER VEEN.

DE MUIZENSTAART.

TERWIJL wij dit schrijven lijdt de Muizenstaart, *Eremurus robustus* een latent leven; van den reuzenbloemstengel en het rozet van lichtgroene bladeren is niets meer te zien. De plant zit in den vruchtbaren grond en wanneer wij die opgroeven, dan zou je zien: een dikke knop, waarin achter stevige schubben alles netjes ingepakt is, wat wij in het volgende jaar zullen zien.

Zooals het een Oostersch kind betaamt dat vroeg gaat rusten is zij in het voorjaar een van de eerste vaste planten die het ontwaken der Natuur aangeeft. Half Februari zien wij den grond barsten en wanneer het weer niet te koud is, zien wij een groen voorwerp boven den grond komen, dat doet denken aan een stop van een flesch. Toen wij die knop voor het eerst zagen, dachten wij dat zij bestond uit een aantal tegen elkander gelegen bladeren, maar later bleek dat het schubben zijn, die voorloopig de bladeren beschermen tegen nadeelige invloeden. Zoolang het weer vorstig is, gebeurt er niets; men twijfelt er aan of de knop toch nog eenige strepen groeit, maar 't betekend o zoo weinig. Zoodra echter Maart in 't land is en de zon moeder Aarde verwarmt, dan wijken de schubben uiteen en komen de echte bladeren te voorschijn te zamen een koker vormende, groeien zij langzaam maar zeker omhoog, om met een paar weken uiteen te vallen in een sierlijk rozet van frisch groene, glanzende bladeren.

Dat staat er nu zoo droog mogelijk, maar men begrijpt wat een groot genot het is, dat weelderige groeien, zoo vroeg in de lente, dagelijks te kunnen aanschouwen; dat grooter worden dier

bladeren, streep na streep, dat moet men mee gemaakt hebben, om het naar waarde te beoordeelen.

En dan dat kijken naar dien bloemstengel waarvan men gehoord had, dat hij drie meter hoog wordt en zich tooit met honderden bloempjes, zooals onze afbeelding aangeeft. Het wachten duurde lang, maar tusschen de bladeren kwam hij plotseling te voorschijn en schoot als een vuurpijl omhoog. Vooral na een malsche regenbui is het groeien treffend.

Voor dat de volle lengte is bereikt ontplooien zich de eerste bloemknoppen en dat is zowat einde Mei.

De bloempjes zijn niet groot en bestaan uit twee kransen van elk drie bloemdekblaadjes, zes meeldraden, met oranje-roode helmknoppen en een stamper met een stijl en stempel. Aangezien het vruchtbeginsel bovenstandig is, hebben wij dus te doen met een lieuechtige. Deze bloemen leveren een mooi voorbeeld van kruisbestuiving en dat is zelfs ook op de afbeelding duidelijk te zien. De jongste bloemen vindt men onder de knoppen en deze laten alleen de meeldraden zien, die eerder bloeien dan de stamper. Deze speelt een paar dagen verstoppertje en komt te voorschijn, zoodra de meeldraden uitgebloeid zijn. De bijna uitgebloede bloemen laten alleen de stamper zien, wat op de foto ook gedemonstreerd wordt. Zelfbestuiving is uit den booze en kruisbestuiving in de hand gewerkt.

Het draaien van den bloemstengel is ook merkwaardig: 's morgens stond deze ietwat voorovergebogen naar 't Oosten, om de koningin van het Licht te begroeten en haar zoolang mogelijk gezelschap te houden. Tegen den avond rekte zich de stengel en stond kaarsrecht.

Men kan haar planten op een vruchtbare grond, die zonnig en beschermd voor hooge winden gelegen ligt. Gedurende den winter dekt men haar toe met droog turfstrooisel en in 't vroege voorjaar, wanneer de knop zich laat zien, dekken wij haar door een omgekeerde, bij voorkeur bevoerde mand.

De Muizenstaart is een plaatsje in den tuin dubbelwaard.

J. K. B.

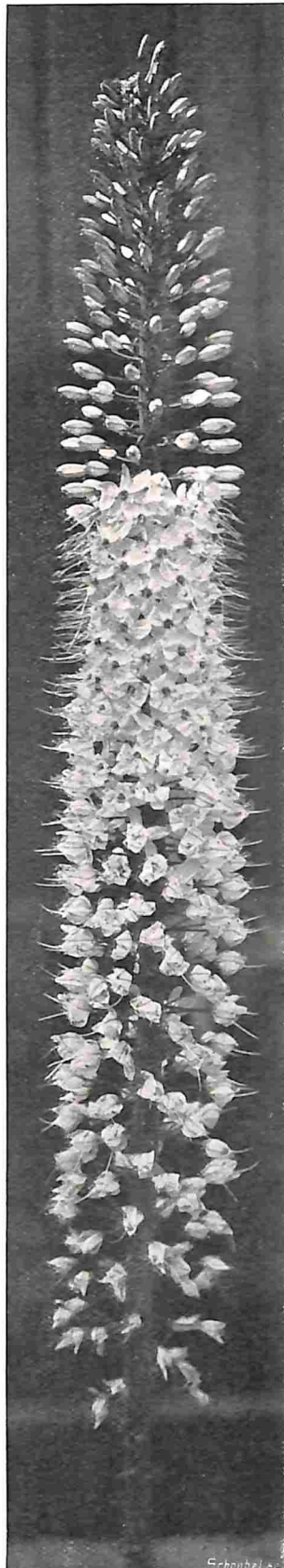

Foto C. Steenbergh.

MUIZENSTAART.

De emblemen van een Studente in de Letteren.

Een onzer lezers zendt ons de op de volgende bladzijde gereproduceerde typische foto, met deze verklaring:

Een zwaarlijvig middel-Nederlandsch foliant, waarnaast de werken van Dante, door zijn buste gekroond, als het symbool van de neiging tot wetenschappelijk werk; maar in het gezelschap van een boeket rozen en de trouwe poes, duidend op den vrouwelijken zin voor de schoonheid der natuur en de huiselijkheid.

Voor toezending van dergelijke 'oorspronkelijke foto's houden wij ons steeds ten zeerste aanbevolen.

DE FAMILIE DER ALKACHTIGE VOGELS. (ALCIDAE).

DE Jachtwet spreekt onder „waterwild” van „duikers”, en hieronder moeten gerekend worden al de vogelspecies, welke behooren tot de orde der Urinatores, omvattende de families der Alcidae en der Colymbidae. De Alcidae zijn in ons land vertegenwoordigd door 5, de Colymbidae door 8 soorten, waaronder er zijn, die zich slechts nu en dan laten zien.

In het kort zij medegedeeld, dat de Urinatores over het algemeen geen goede vliegers, wel uitstekende duikers zijn. De vleugels zijn meestal kort en vinvormig, waarvan deze vogels bij de vervolging van hun prooi onder water gewoonlijk goede diensten hebben. De pooten zijn bij alle zeer achterwaarts geplaatst, waardoor de dieren moeilijk loopen, daar ze, ter bewaring van het evenwicht een opgerichte houding moeten aannemen, en dan waggelend voortgaan.

Wie nimmer onze stranden bezoekt, zal wel niet veel gelegenheid hebben, de Alken te ontmoeten, daar ze zich bijna nimmer op enigen afstand van de zee vertoonen.

't Zijn wonderlijke heertjes, die Alken en Zeekoeten en ook de Papegaaiduikers, die tot genoemde familie gerekend moeten worden. Als men ze op het strand aantreft, gaan ze met waggelbewegingen in de richting van het water, dat ze als hun veilig element beschouwen. Zijn ze er eenmaal, dan gaat geen zee te hoog. De meeste soorten broeden in Noordelijke streken en vertoonen zich alleen in het winterhalfjaar aan onze stranden. De afstand tusschen de broedplaatsen en de winterkwartieren

DE EMBLEMEN VAN EEN STUDENTE IN DE LETTEREN.

wordt al zwemmende afgelegd. Broedgelegenheid wordt gezocht op de kale rotsen van Schotland en noordelijker gelegen eilanden, waar de heer P. Webster ze heeft weten te „kieken” op de wijze, als hieronder aangegeven. Een nest maakt zoo'n Alk gewoonlijk niet, en dit schijnt dan ook voor het eenige ei, dat zoo'n vogel legt, niet noodig te zijn. Talrijke voorwerpen broeden bijeen, en ook op hun zwerftochten leven deze vogelsoorten gaarne gezellig te zamen.

De Alcidae onderscheiden zich van de andere Duikerachtigen onmiddellijk door het gemis van een achterteen; de drie teenen van de stevige pooten zijn door zwemvliezen verbonden en van scherpe nagels voorzien. Ze kunnen zich niet beroemen op een slanken hals, want deze is gewoonlijk bijna zoo dik als de kop. De snavel is stevig, flauw gekromd, min of meer samen gedrukt en bij de meeste soorten aanmerkelijk verhoogd.

Tot het Genus *Alca* kan voor ons land alleen gerekend worden de gewone *Alk* (*Alca torda*), die van Augustus tot Maart geregeld aan onze kusten vertoeft. 't Is een logge, dikke vogel van bijna 4 d.M. lengte. De snavel heeft een hoogte van 2 c.M. en is lang 3½ c.M. en hierop bevinden zich, althans bij de oude dieren, aan elke zijde drie dwarse voren. De bek, die overigens zwart is, vertoont wit in die groeven. Het volmaakte vederkleed komt niet zoo heel dikwijls bij ons voor, doch dit ziet er niet onaardig uit. Kop, hals en alle bovendeelen zijn zwart met een chocoladekleurigen gloed; verder zijn de onderdeelen wit; wit zijn ook de teugels en de einden der kleine slagpennen. In het eenvoudige kleed ziet het zwart mat en wit vindt men dan op alle onderdeelen, ook aan den kop tot op de helft der wangen en aan de zijden van het achterhoofd. Dikwijls treft men jeugdige dieren bij ons aan, die te kennen zijn aan laatst bedoeld vederkleed, maar vooral aan den minder hoogen en niet gegroefden snavel.

Zeelieden, die de Alken hebben waargenomen op de kale rotsen van Amerika en Europa, weten dikwijls te vertellen, dat zoo'n vogel zijn ei, vuilwit van schaal en met bruin gevlekt, uitbroedt onder een der zwemvliezen; onderzoekers evenwel stellen dit op rekening der verbeelding. Zeelieden hebben meermalen eigenaardige begrippen aangaande het leven van vogels en andere dieren.

Zeer veel overeenkomst met den Alk hebben de *Zeekoeten*, die het geslacht *Uria* vormen. Vooral de gewone soort, *Uria troile* (L.), gelijkt er op, ofschoon zij dadelijk te kennen is aan den langeren snavel, die priemvormig en slechts weinig samengedrukt is. Ook heeft de *Zeekoet* geen groeven op den geheel zwarten bek. De vleugels van de *Zeekoet* zijn iets langer en breeder dan die van den Alk, waardoor zij dan ook iets beter tot vliegen in staat is. De kleuren van beide vogelsoorten stemmen vrij goed met elkander overeen, en ook de levenswijzen verschillen niet veel. Alleen laat de *zeekoet* zich nog wel in den zomer op de Noordzee zien, wat de Alk bij ons nimmer doet, en eerstgenoemde vogel schijnt minder gehard te zijn tegen de koude. In strenge winters vindt men soms talrijke voorwerpen dood aan het strand. De *zeekoeten* vervolgen haar prooi meermalen tot in de palingfuiken, waaruit men dan ook wel doode voorwerpen te voorschijn heeft gehaald.

Aangezien de *Zeekoet* in het voorjaar langer bij ons blijft dan de Alk en zich ook wel des zomers niet ver van de kusten ophoudt, treft men er meermalen voorwerpen van aan in het volkomen kleed. Soms ook vindt men in het vroege voorjaar exemplaren in het fraaie overgangskleed; het zwart van kop en hals is dan reeds verschenen, en de witte wintervederen zijn nog gedeeltelijk aanwezig, wat een sierlijk bont oplevert. Deze overgang heeft somtijds reeds plaats in het laatst van Januari of begin Februari.

De broedplaats van de *Zeekoet* is als die van den Alk, doch haar ei is groenachtig van kleur en voorzien van verscheidene zwarte vlekken en spatzen. Op sommige plaatsen komen zooveel *zeekoeten* voor, dat de zee er als mede overdekt schijnt, en, niet-tegenstaande er vele vogels en eieren worden weggenomen, heeft men toch geen vermindering van deze vogelsoort geconstateerd. Zelden wordt bij ons gevangen een variëteit van de *Zeekoet*, die wel *Bastaard-zeekoet*, de vorm *Ring* via van Brännich, wordt

geheeten, die kenbaar is aan het witte ooglid en aan een wit streepje, dat uit het oog naar achteren loopt tot bij de oorstreek.

De *Zwarte Zeekoet* of *Cepphus grylle grylle* (L.) laat zich al zeer zelden in ons land zien. In de collectie van Artis bevindt zich het eenige exemplaar, dat hier gevangen is en wel bij Den Helder op 12 Dec. 1904.

Een mooi Alkje is nog de kleine *Krabbeduiker* (*Mergulus alle*) (L.) of *Kleine Alk*, die in het winterhalfjaar dikwijls aan onze kust voorkomt, vooral na stormachtig weder, en die, bij ijsgang in zee, ook meermalen in slooten en kanalen wordt aangetroffen. Het aardige vogeltje heeft maar even de helft der lengte van Alk of *Zeekoet*, waarmede het overigens in kleur veel overeenkomst heeft. De snavel is slechts weinig hoog en niet van voren voorzien. Het zwart der bovendeelen is donkerder en inniger en de zijrandjes van de schoudervederen zijn met wit gezoomd. Ook zijn de pooten niet heelemaal zwart, maar op de teenen en ook van voren blauwachtig. Nog is deze soort kenbaar aan een wit vlekje boven het oog. Doch men heeft al deze kenmerken niet noodig voor de juiste bepaling, daar de geringe grootte gewoonlijk voldoende is, om de identiteit vast te stellen.

Voor in Groenland en op andere gedeelten van Noord-Amerika broedt de *Kleine Alk*. Zijn ei, dat ongeveer zoo groot is als dat van een *Wouduif*, is blauwachtig wit zonder vlekken of stippen. Soms vindt men reeds aan het einde van Augustus voorwerpen dezer soort langs het Noordzeestrand.

Tot de bij ons voorkomende Alcidae wordt ten slotte ook nog gerekend de zonderlinge *Papegaaiduiker* of *Mormon arctica arctica* (L.), mede bekend onder den naam van *Zeepapegaai*. Stellig heeft dit dier deze namen gekregen naar den sterk verhoogden snavel, die even hoog als lang is en aan de oude vogels zoo'n vreemd voorkomen geeft. Ook op deze bekken, die rood gekleurd zijn, vindt men groeven. Eigenaardig zijn ook een horenachtig huidlapje boven en een langwerpige naakt veldje onder ieder oog. Deze beide plekjes zijn eveneens rood gekleurd. Het volwassen dier heeft een lengte van 3 d.M. en de vederen van de bovendeelen en die van den kraag om den hals zijn zwart. Achter dien kraag zijn de onderdeelen wit en deze kleur vindt men ook aan de zijden van den kop tot boven de oogen. De nog jonge dieren hebben een nog weinig verhoogden snavel, en deze is bruinachtig gekleurd. Het zwart van zoo'n jong dier is veel matter dan dat van den uitgekleurden vogel; de halskraag ontbreekt en de wangen zijn grijsachtig gekleurd.

De *Papegaaiduiker* broedt in landen, die op gelijke hoogte liggen als ons land, doch ook wel Noordelijker en Zuidelijker. Voor zijn eenig ei maakt hij een gat van eenige voeten diep in den grond, en hierin verblijft ook de jonge vogel geruimen tijd. Dergelijke nestgelegenheid wordt aan onze kusten nergens gevonden, waarom aan deze vogelsoort dan ook geen plaats kon aangewezen worden op de lijst van Nederlandsche broedvogels. Opmerkelijk is het evenwel, dat aan het strand bij Egmond eenmaal zoo'n jeugdige diertje werd gevonden, dat het nog gevoerd moest worden.

Jonge dieren van wat rijperen leeftijd komen gedurig aan het strand voor, doch volwassen vogels slechts zelden, en dan gewoonlijk vaker dood dan levend, zoodat we mogen veronderstellen, dat deze vogels dikwerf verongelukkig, wanneer ze zich ver van het land begeven en dan door den vloed op het droge worden geworpen.

Het voedsel van den *papegaaiduiker* bestaat uit kleine visschen en schaaldiertjes, en het geluid, dat hij dikwijls laat hooren, wanneer hij op het droge zit, heeft veel overeenkomst met het geuwend geluid van een mensch.

Tot de Alkvoegels moeten ook gerekend worden de *Velganzen*

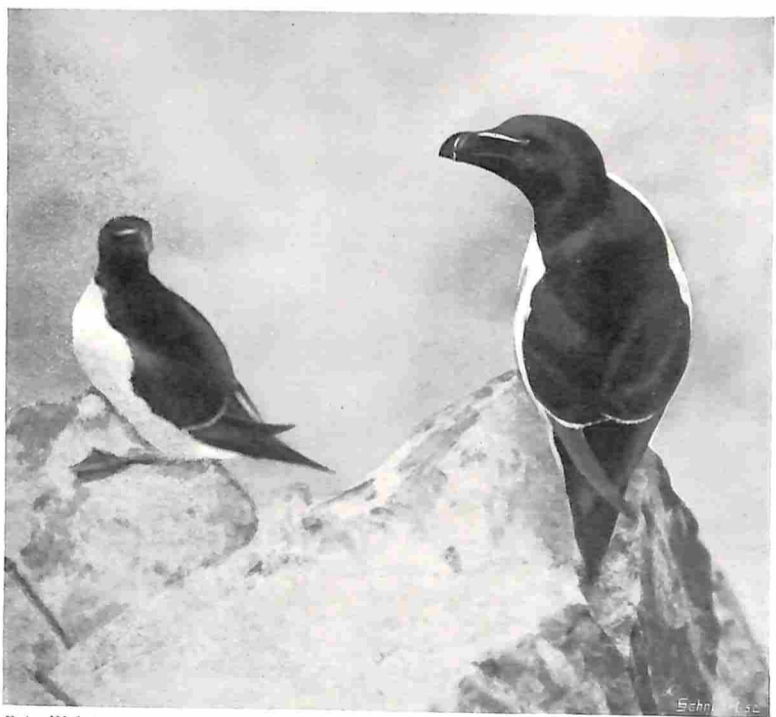

Foto Webster.

ALKEN.

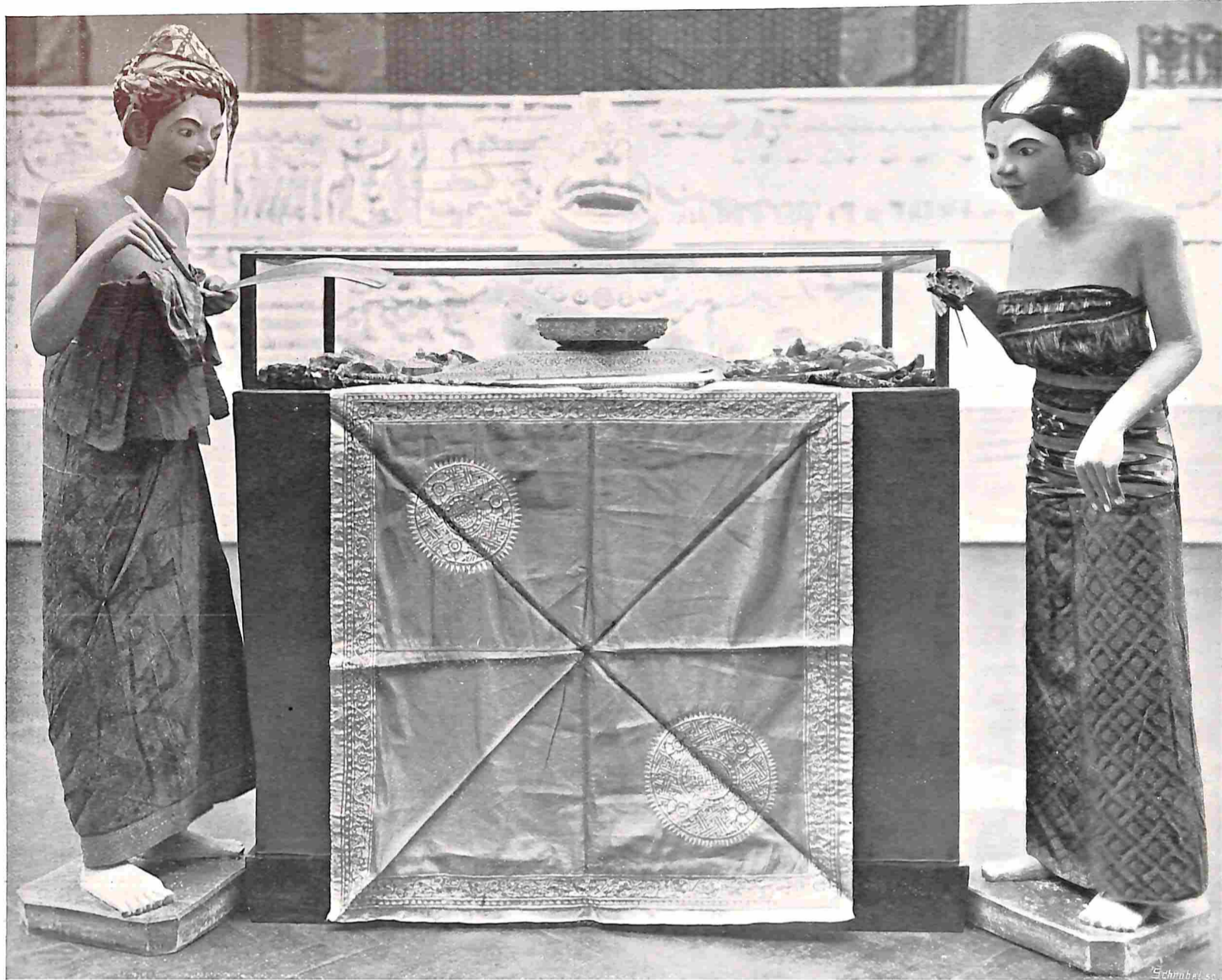

Foto Haagsch Ill-Bur.

EEN BELANGWEKKENDE INZENDING VAN H. M. DE KONINGIN OP DE TENTOONSTELLING VAN OUD-JAVAANSCH EN HEDENDAAGSCH BALISCH HINDOEÏSME TE AMSTERDAM IN DE VITRINE EEN PRACHTIGE KRIS EN EEN AANTAL WEEFSELS, HET HULDEBLIJK, DOOR DEN STEDEHOUDER VAN KARANG ASEM, I GOESTI GDÉ DJILANTIH BIJ ZIJN AFTREDEN ONZE KONINGIN AANGEBODEN. DE LEVENSGROOTE BEELDEN STELLEN VOOR EEN BALINEESCHE SCHRIJVER EN VROUW.

of Pinguïns, die bij ons nimmer gezien worden, maar zeer veelvuldig voorkomen in de Indische Zee en andere zuidelijke streken, waar zij vaak in lange rijen naast elkander aan de kust staan. Ook de zoogenaamde *Ongeveugelde Alk* (*Alca impennis*), die zeer smalle vleugels heeft, welke als vinnen dienst doen, behoort er toe.

Stellig evenwel moet laatstgenoemde soort uitgestorven zijn, want in een zeer groot aantal jaren heeft men er nergens meer een exemplaar van aangetroffen.

* * *
De eieren van Alken en ook van Zeekoeten worden, zooals boven reeds aangegeven werd, dikwijls door de kustbewoners van de rotsen weggenomen, en ook de vogels, zoowel jonge als oude, worden meermalen in groot aantal buit gemaakt. Winkler Prins zegt daarvan het volgende: „Met levensgevaar gaat de behoeftige bewoner van het Noordsche strand op de jacht, om zich van de eieren en ook van de vogels meester te maken. Wanneer de branding het veroorlooft, roeit hij dicht langs den rotswand en haalt de dieren en hun eieren naar zich toe met een slag-net, dat aan een langen, lichten stok bevestigd is, of hij klautert tegen de steile wanden op. In dit geval ondersteunen doorgaans twee vogelaars elkander, die dan door een touw met elkander verbonden zijn. De achterste heeft een langen stok, waarop aan de bovenzijde een plankje bevestigd is, en waarmede hij zijn voorman kan ondersteunen, waar de rots wanden te steil zijn, terwijl de voorman, na het overwinnen dier moeilijkheid, op zijn beurt den makker met het touw naar boven trekt. Ook gebeurt het wel, dat zij zich aan een sterk touw van de rotstoppes naar beneden laten zakken, om op de lager gelegen broedplaatsen een overvloedigen oogst in te zamelen”.

't Is evenwel te hopen, dat door deze handelwijze de Alk ook niet vrcg of laat tot de uitgestorven vogels zal behooren. Vooralsnog komt hij evenwel in groot aantal voor.

Het vleesch dezer vogels en ook de eieren er van zijn tranig van smaak, doch juist hierdoor gewild door de kustbewoners uit Noordelijker streken.

Overneming verboden.

J. DAALDER Dz.

CHINEESCHE SPREEKWOORDEN.

De missionaris Ibler deelde in „Alte und neue Welt” de volgende in China door hem opgeteekende volkswijsheid mede:

- Het dagelijksche brood hangt van den hemel af.
- De slechtste menschen geven ons vaak den besten raad.
- Een ei moet niet tegen de rotsen vechten. (Verg niet te veel van uw krachten).
- Als de haas sterft treurt de vos, (nl. uit eigenbelang).
- Ministers en generaals kunnen niet gezaaid worden.
- Vergeet de regenschermen ook bij mooi weer niet!
- Om het groote te bereiken moet men het kleine gebruiken.
- Een drenkeling moet men geen steen toewerpen.
- Geld maakt ook de blinden ziende.
- Een gedeelde sinaasappel smaakt even lekker als een heele.
- Met veel menschen is het goed arbeiden, met weinig menschen goed eten.
- Als de wind niet waait beweegt de boom niet. (Alles heeft zijn oorzaak).
- Wie koopt wat hij niet nodig heeft, zal spoedig nodig hebben wat hij niet koopen kan.
- Geld is snel uitgegeven maar moeilijk te verwerven.
- Voor wie duizend passen wandelt na den eten kan de apotheek dicht blijven. (Vgl. Holl. Wie gegeten heeft moet staan, of duizend passen gaan).

De Tentoonstelling van Oud-Javaansch en hedendaagsch Balisch-Hindoeïsme.

In een volgend nummer komen wij op deze tentoonstelling, waarop tal van merkwaardige en kostbare voorwerpen een treffend beeld geven van de oud- en modern Balische beschaving, nader terug. Het doel, belangstelling te wekken voor de beschavingselementen, die reeds in lang voorbije tijden hebben meegewerkt tot verheffing van het geestelijk peil van den inlander, wordt door deze I.I. Vrijdag in het Stedelijk Museum te Amsterdam geopende tentoonstelling ongetwijfeld bereikt